

güney

AYLIK SANAT DERGİSİ

ETEM OLGUNİL
METİN ELOĞLU
KÂİNAT B. PAJONK
SADIK DENİZ
HASAN KAVRUK
ŞAHİN CANDIR
NİL METEOĞLU
NEDİM ÇAPMAN
FRANZ KAFKA —
ADALET CIMCOZ
MEHMET DEMİREL
REZAN ŞENOCAK
BAYRAM İ. ROGOVALI
ŞERAFETTİN YÜCELLEN
MEHMET SEYDA
ÖZDİLEK ERDEM
AVRAM VENTURA
CELÂL ARABACIOĞLU
MEHMET SALİHOĞLU
ABDULLAH N. KARAHAN
M. AGÂH ÖNEN
MERAL KIZILTAN
ÜNAL YÜREKLİ
SİNÂ AKYOL
ENVER TUNCALP
EVGENİ YEVTUÇENKO —
NUR TÜRETKEN
ÖMER NİDA
SEVESTET ALİSPAHI
ÜMIT MORAL
OGUZ TÜMBAŞ

Disen : Rezan ŞENOCAK

VE 16 Sayfa'da GÜLDESTE — Şiir eki

güney güney güney güney güney güney

Sayı: 27

ARALIK 1969

250 Krş.

KİTAPLAR □ ELEM OLGUNLU □ DERGİLER

AŞK MIYDI O ? / Ümit YAŞAR / Şiirler - 1969 / IST.

Şiir alanımızda - nitelik yönünden - Ümit YAŞAR'la başa güreşen öbür şairimiz de Fazıl Hüsnü DAĞLARCA! Birinin yayınladığı kitap sayısı 27; öbürünün ise 25... Gerçi ikisi arasında sanatsal, şiirsel açıdan bir "paralel" kurulamazsa da, salt verimlilik yönünden, okurlarca olağanüstü bir ilgi gördüklerini, sevilip pırpışlandıklarını saptar bu olgu.

Ü. Yaşar'ın bu son betiğinde 34 şiir yer alıyor; şu 5 bölüme ayrılmış: "Aşk mıydı O?", "Gün Batımı", "Özhan'a Mektuplar", "Şairler Akşamı", "Rübâiler". Çok çarpıcı bir kapak içinde sunulan bu şiirlerde, Ü. Yaşar'ın kişiliği içinde olağan sayılabilecek şiirleri okuyoruz. Yani, şairi, sapmalı, yepyeni çıkışlı tek dizesi yok. Ne ki şu var: Dili daha bir arı-du-ru, imgelere yükleniş daha bir yoğun, anlam bütünlüğü daha bir belirgin.

Elbette, alıştığımızca, daha çok, "aşk" konusunu, tem'ini işliyor Oğuzcan. Fakat bu kezki sevi tanımının ayakları daha bir yere basık. Başka bir deyimle, soyut "aşk" tema'sını şimdideğinin alabildiğine işleyen ozan, bu kez "somut" diyebileceğimiz insancıl sevgilerin övgüsüne yöneliyor.

ŞAİR derken, birden OZAN diyiverdim.. Dilimin ucuna gelişini de tanımlamaya çalışayım: Şiir, şair üstüne eleştirme yapanlarımız, "ozan" sıfatının çağdaş şiir düzeyindeki oluşumları "temsil" edenler için kullanılmıyacağını saptamak için epey döktürdüler. Pekâlâ, Diyelim, DAĞLARCA'ya ozan denilemez! Niyesi de, halkağzını seyrek kullanır, kendine özgü bir şiir dili kurmaya çabalar ;yani, geçmişimizdeki "ozan" kimliğinin çok aykırısındadır. Pekâlâ. Ama ben, Ümit YAŞAR için, hiç kuşkusuz "ozan" deyimini kullanmakta hiç sakınca görmüyorum. Niyesi de : Ozan; özel bir dil yaratma tutkusunda değildir bir; halk sorunlarına -aşk dahil - özellikle, titizlikle eğilir, iki: itici, tedirgin edici deyişlerden sakınır. üç... Dahasını saymıyavım. Ve de söyle bağhyavım sözü: Şair Ümit YAŞAR, kendi benimsen mi bilmem - OZAN'dır.

BİRSEL'in o sürçmez zekâsını, açık - seçik yazış yöntemini, sanatsal konulardaki, sorunlardaki çözümleyici yeteneğini bir kez daha saptayan bu yeni yapıtında 17 deneme var. Tüm de okuru gülümseterek, yazımsal yaşamımızdaki çelişkilere, boşluklara değiniyor ya da gerçekten değerli, özlü tutumlara parmak basıyor. Özellikle; Mary Pickford, Tütünsüz Sigara İçmek, Akasyalar Açarken, Dantelâli Kafalar, Işık! Biraz Daha Işık!.. en ilginç bölümler.

Salâh Birsel'in 1957'de yayınlanan SEN BENİ SEV adlı betiği de, - bir dialog niteliğinde olmasına karşın - o kezki gündüz sorunlarımızı kurcalamakla kalmamış, bugün de tartışılan anaç konularımıza eğilmiştir.

Bizce, BİRSEL'in şair kişiliği ile yazar -düşünür kişiliği eş çizgide gelişmiştir hep.. 4 şiir kitabının yanı sıra çıkan 4 deneme - inceleme kitabı da, sanatçının inanç-eylem "paralel" ini somutça yansıtır, saptar. Toplumsal sorunlara pek yüzvermez gibi görünmesine karşın, tüm yapıtlarında onun ekinli ama alabildiği alayıcı kişiliği, ille de bir punduna getirip en çapraz, karmaşık ortak yaşam sorunlarımızı eşlemeden edemez. KENDİMLE KONUSMALAR, elli'sine ermiş sanatçımızın en olgun, en ilginç yapıtlarından biri bence..

KELEBEK / Henri CHARRIERE / Çeviren : Aydı BALTA / Anı-Roman / E Yayınları / 1969 - IST.

Yazar, bir kürek mahkûmu imiş! Yazarlığa ilk yelteniş de, Albertine Sarrazin'in "Astragale" adlı kitabını okuyup, o kitabın 123.000 tane satışına imrenişle başlıyor. Yıl 1967. Sarrazin, yapıtında -kendisi gibi- bir "mahkûm"un cezaevlerinden kaçışlarını öykülüyor. Eh, Charrier'de bu tür serüvenlerin daniskası hora tepiyor... Bir çarpıda dolduruyor çizgili defterleri; ne ki, daralıyor epey süre, tâ 1968 başına değin. Bu girişimin ayrıntılarını uzatmıyalım: Bu ilk deneme olağanüstü bir ilgi görüyor, kısacası, şu nedenlerle: Yazar, nice kaşarlanmış düzyazı ustalarının bile aksadığı bir yalınlık ve duyurma gücüyle işleyebiliyor diyeceklerini; yavanlaşma-

dan, ıpışıl.. Tutturduğu konunun kökeni şu: Adalet dediğimiz "şey", nasıl da kaypak, çevre, toplum koşullarına göre uygulanan bir soyut kavramdır!

Niyesi de, anılar boyunca şöyle dile geliyor: 1933 yılında işlenen bir "cinayet"ten ötürü suçlanmıştır Charriere; oysa öldürülen "fail"i o değildir; yalan-yanlış tamkiklar, belgeler, yorumlar sonucu bu acıyı çekmeye yükümlenmiştir. Umarsız yazır katlanış! Olayın ötesinde, yazarın bildirisi de şöyle özetlenebilir: İnsanoğlu güçlüdür. Yaşamını bir yanlıgı değiştirip yönetse de, umut ve iyimserlik yitmez! Özgürlüğümüze kısıtlandı mıydı, bu telör-güleri biçip gitmek de boynumuza borçtur. Alnyazısı zırvadır. Kişi kendini yaratır, yeniler, ölümcül yargılara karşın..

KELEBEK; uyarıcı, düşündürücü, insancıl bir yapıt. Ona "ilkel" damgasını vuranlar bile, küçümsüyemiyorlar. Salt, özündeki olumluluk yüzünden..

H. Charriere, özgürlüğüne kavuştuktan sonra, Venezuela yurtdaşı olarak yaşamını sürdürüyor : Namuslu her kişi gibi doğal "hak"larına kavuşmuşluğun tüm "nimet"leriyle..

Kelebek'in böylesine tez süre içinde çevrilip yayınlanması da ayrıca övgüye değer.

YENİ EDEBİYAT / Aylık Edebiyat Dergisi / Altın Kitaplar Yayınevinin organı / Kasım 1969 / IST.

Bir derginin ilk sayısına bakıp da, ileri-geri sözler etmek işgüzarlıktır ya; biz öylesine yargılamalardan kaçınıp, salt genel niteliği üstünde duracağız; daha doğrusu, bu değinş bir tanıtım, duyuru anlamında.. "Edebiyat Dergisi" çok soyut bir tanımlama; bu başlık altında nice "gerçek yazın düşmanı" dergilerle halleştik.. Ama, kapağında güvenilir yazarların, sanatçıların sıralandığı bir dergi elbette ilgi çekiverir.. Ve de siz, o "imza"ların seçkin yazılarını o dergide bulamasanız da, pek hayıflanmaz; hele dur bakalım... deyip geçersiniz. YENİ EDEBİYAT tam bir Bâbil Kulesi! "Asma-bahçe"lerini ola ki daha öte edineceği "ilâh"lar süsleyecek. Bir düşün, sanat dergisi mi bu? Değil. Bir tanıtım, uyarı, du-

yuru dergisi mi? Yoo. E, ne peki? Şu : Tüm bu alanları kapsamaya yeltenen, ama "zarf" yönünü önemsemediğinden "mazruf"u da sisleyen bir "amatörce" gösteril.. Dergi yöneticilerinin en belirgin görevleri, ustalıkları; kırtipil yazıları bile ille de okutacak bir tutumu, bir "yayımcı hüneri"ni değışikce uygulayabilmektir. Oysa, YENİ EDEBİYAT bu bakımdan çok ilize. Sanıyorlar ki; ben, Y. K. Karaosmanoğlu'nun, Boratav'ın, Kemal Tahir'in, S. K. Aksal'ın, S. Andak'ın, H. Aslıyazıcı'nın, K. Ertop'un, T. Uyar'ın, D. Hızlan'ın, T. Selçuk'un, N. Cumalı'nın, R. Mutluay'ın, C. Süreya'nın, Ü. Tamer'in, O. Hançeriloğlu'nun, İ. Berk'in adlarını pespeşe sıraladım mıydı, kapanın elinde kalır bu dergi... Oysa, günümüzde - Türkiye gibi gerici bir ülkede de olsak - şunun şurasında 2 - 3 bin kişi var ki, değme Batılılardan zırnık alta düşmez. Eh, oncağızların da bir beğeni ortamı vardır ki, öncelikle bir güzelleme, bir doyurganlık isterler dergi yöneticilerinden. Bu kurala boşverenlerin nasıl cançekıştiklerini görüyoruz. İçten dileğimiz, elbette, YENİ EDEBİYAT'ın yayını - yazın acunumuzdan silinip gitmemesi; hele şu gelecek sayılarını da gördükten öte sözkonusu etmek daha olumluydu ya, ivediliğimiz hoşgörüle..

HALKEVLERİ DERGİSİ / Yıl: 3 / Sayı 34 / Ankara.

Kendi adıma, böyle bir derginin varlığını ilk kez duydum. Sağolsunlar 4 sayısını birlikte göndermişler. Göndermişler ya, bu 4 sayının son sayısıyla, öncekiler hiç mi hiç birbirini andırmıyor... Ve de yönetim "kadro" suna bir göz atınca, Vehbinin kerrâkesi'ni anlıyorsunuz : El değıştirmiş bu dergi; yepyeni bir düşün, beğeni yönetimine kavuşmuş. Yetkili ellere ermiş Halkevleri'nin nice itelenmele-re uğradığını hep biliyoruz. Altlarındaki iskemleyi bile çekip almışlardı! 27 MAYIS, bu zorbalığın sonuçlarını tavsattı, giderdi bir bakıma; son çıkan sayılara bakıyoruz da, 3 - 5 içinde bu ne değışim? deyip şaşırıyoruz elbet. Gerçi, HALKEVLERİ DERGİSİ'ni dış satıcılarda bulmak olanaksız; ama, gerçekten bir bilim - sanat düşün - eğitim niteliğini kazandığında, elbette ki, salt bir "yarı resmî" dağıtım aracı olmaktan çıkaverecektir..

KENDİMLE KONUSMALAR / Salâh BİRSEL / Denemeler / PAPIRÜS YAYINLARI / 1969

GÜNEY YAYINLARI : P. K. 1353 İSTANBUL

İÇLİ DIŞLI...

Metin Eloğlu

Sanatı tümüyle yaşamımıza katık bir somut veri değerinde, niteliğinde düşünmeye alışmamışız. Ona bireysel, kişisel, delikanlıca bir eğlenti gözüyle baktığımız sürece de, tektek "ithâl" ettiğimiz çoğu ecinni uzmanları şu yok - yoksul'luğumuzla ağır-lamaya yelteneceğiz; buyruñ allaseniz, şu züğürt piyasamızda ağa'ca kırtıveren sa-yemizde.. gibilerden! Oysa, bir yandan da uğraşımıza, çabamıza toz kondurmuyoruz: Resim mi? Gözümüzü örten delik - deşik, ama kolalı, ütülü perdeleri şöyle bir arala-yıp, dosdoğru evrene bakışımızdaki şaşı-lığı... Müzik mi? Hisimca, sevgilice kâh dürtür, kâh dinlendirmiş usü, yüreği.. Şi-ir mi? İnsan onurunun, iç özgürlüğünün, duygu, düşünce dokunulmazlığının başkal-dırmış yalanlara, boşunahklara... Eh, bunlar elele verip de şu tedirgin, şu duruk kalabalığın önüne bikez düştüler miydi, tüm bönlüklerimizden, enezliklerimizden, çağdaş hamam yüzü görmemiş kirlerimiz-den arınıvereceğiz! İlahi!

İşte bu cılık fol'ların üstünde kuluçkalas-mış sanatçılarımız bir yandan de savunduk-ları ilkelere, savurdıkları özdeyişlere ba-kın: "Sanat, kişinin soyut bir evrende ikinc-i bir yaşama ermesini sağlar." "Şiir, hiç-bir ussal doğruyu yansıtmaz; tüm kural-lara, geleneklere karşıdır o!" "Toplumsal düzenin, kurguların sanatsal yorumunu a-rıyanlar, düzyazıya başvursun." "Sanatın amacı, ereği saptama değil, önerme değil, şu değil - bu değil; sanatın amacı sanat ta değildir.."

Ayıklı bakalım pirincin taşını!
Anladık, sanatla bilim arasında önemli, kesin ayrımlar var: Yararlılık, çoğunluğa tez bitişebilme olanakları, etkileme yön-temleri, koşulları apayrı; biri Ali Hoca, öbürü Hoca Ali.. Ama, gerekliliği oranın-da ulusal bir sanatın varlık nedenlerine eği-lirken, bilimsel kuramlardan, tartılardan kaytarmak niye? Halka erebilmek uğruna onu pırpışlamayı, kaskatı kurallara, dara-cık kalıplara sığınmayı dilemek değil ki bu.. Zaten, eski "halk" tanımı, anlamı, ger-çeği kaldı mı çağımızda? Kimileri direne-dursun; gayrı, kentli de, aksoyul da, siya-sacı da, bilimeri de, sanateri de yepyeni bir "halk" kavramına, ortamına silgince ya-kışmak zorundadır. Bu zorunluk bir yan-

dan kişisel sağduyuya bağlıysa, öte yandan da insancıl, acunsal, ulusal itkilerin gün-günden işyan gerçeklerine, bildirilerine, olgularına bağlı.

"Tek insan, koskoca yararlar yığının kar-sısında bir minik yarar ögesinden gayrı nedir ki? Ama, vardır yine de; öz doğrula-rını yaşamak ister, kof bildiği, sandığı yararlarla didişir, savaşıır. Böylece uygar-lığımızın en soylu değerlerinden biri, te-cimsel ve çıkarıcı bireyciliğe karşı insan kişiliği olmuştur. Gerçek sanatçı buna dörtelle sarılıyor. Yüzyılımızın en gözde, en has sanatçılarının belbağladığı tek şey, bugünkü tacirce düşünmeyi tersliyen, top-lumun yıprak ve pis kabuğuna bağlı ol-mayan bir sorumlu bireycilik olmuştur, ol-maktadır." diyor Stephan Spender.

Biz, işte bu tür yargıları yanlış yorumla-ya yorumlaya şu lüküs dağbaşında konakla-dık. Tasalarımıza, yoksulluklarımıza, acıla-rımıza, umutsuzluklarımıza analık eden bun-ca gözönü gerçeği, "çağında, toplumunda, gününde ödevli" bir uygar, yetkili yetenekli sanatçı özeni, titizliğiyle dobra dobra be-lirtmeyi; yapıtlarımıza köken olarak on-ları seçmeyi "tecimsel" bir tutum sanıyo-ruz giderek! Sonra bakıyoruz, arkaştaki sa-natçıların çoğu o dağarcıklarımı yitiriver-mişler, sıvışıyorlar ilk dönemeçte; ayart-tıkları yarıdaklarının o "saf" ilgisini, sev-gisini ite - kaka... Caymaz yolcularda da bir yorgunluk, bir bikkinlik, bir afallama.. Bu sakar gidışatın nedenleri türlü açılardan yorumlandı ya, en doğrucası, sanatçının iç'yle iş'inin uyuşamazlığında olsa gerek. Batıcıl biçim tutkuları, öykünmeleri "biz-cil öz"ü sildi süpürdü bir bakıma.. Acun, yaşam, toplum görüşüyle us'cu, gerçek-çi, köktenci bir sanatçı, bakıyorsunuz, ka-leme, fırçaya sarıldığında; düşçü, canbaz, simyager kesiliveriyor. Niye? Soramıyor-sunuz, tartışamıyorsunuz; puslu, peçeli, öd-lek bir bilgiççe sinirlilikleri var.

"Biz hem yapıp edip, hem de tüyüvermek-ten hiç utanmıyoruz" diyor Sartre; "yazar kişi ne tutumda, inançta olursa olsun, ni-ce kuytulara sinerse sinsin; kavgaya ka-rışmaya, damgalanmaya, lekelenmeye ille de yarığlıdır."

Türk sanatçıların çoğu, bu gerçeği adı gibi bilir üstelik...

Desen : Kâinat Barkan Pajonk

SADIK DENİZ

56

Doğa sırça su kabımdaki neon balığım gibisin

bir çocuk üfürüğüdür kasırgan
iç esintilerimle oranlarsam
bilim ateşçilerim için cin işçi işi
kayıtı dondurması toluşayın
duygularım salınma filizler
usum yelesenince
anlarım bunalmaya başladığını otağında
gökçe gökçe cilâsın davranırım

alanında gerçeğin diz vurduka zeybeğim
el çırpır cam erdiği kaynaklar
bellennmeyen bahçelerin nedenlerinde
öfkem katmerli müge
incecik tartışlarım yanında
kaba kalır sıyanür ölececeği
atar süslü turbanını raca
görünce gözlerimdeki madeni
kaçacak bataklık arar hırsız sürüleri
karakol bakışlarımın dumanında

saygım hanlar açar kervanlara
yuvalara giden taneleri namus yüklü
sürüklensem ayazında günbatımının
dalgalıranlarına konan bülbüller
sararlar suskunluğumu tanyeri şarkılarına

sevdiğimde uydu olur muletama
kok boğalar arena çullu
benden alır bebelerini
çayır yatakların dudak oyuncuları
soğuyunca can belledüğimden buruşur kabuğum
durgunluğunda bale yapar buzullar

gün gelir dökülürüm kırık karamsar uykulu
bağışlanır mıyım derinlere düştükçe
yaşamları yücelen selâlelere
mısınam çırpınırken çağanozda
çöp istifçileri toplarken hiçliğimi onursal
yıldırıklar üşüşür de tenhabğıma
yeniden kalırım gebe tomurek serüvenine

ne zaman bu serüvene kalsam gebe
yineliyerek kendimi
doğururum haritamın meyvalarını
etkisizliğini anlar pırlanta
hakkımı aradığım çağlarda

Doğa böyle akarım sonsuza
beni sakın aldatıcı güçlere ödül sanma
ben kendi kendimin ödülüymüm
bir gizli el söz gelimi çekilirse Evtene
çekileceğim yenisini yaratır

Desen : Hasan Kavrak

Başbaşa

FAHİR AKSOY'la...

Doğumu 1334'de, İstanbul'da, Feyziye lisesinde, Edirne lisesinde,, High School'da, Göztepe Amerikan Koleji'nde okudu. 'Maddî' güçlükler nedeniyle sürdürmediği öğrenimini, Gazeteciliğe özenip; VAKIT, AKŞAM, ULUS, SONPOSTA, VATAN gazetelerinde çalıştı. Askerliği bitiminde, Basın-Yayın Genel Md.lüğünde "redaktör" olarak görev aldı. O dönemin baskıncı yönetimi sonucu "siyasi" nedenlerle son verdi işine. Evlendi, 3 çocuğu oldu; şimdi bekâr. 1947'de haftalık bir dergi çıkarmaya yeltendi: HÜR İDARE. Hemeninden "mahkemelik" ve de "mahkûm" oldu; 1950'deki genel af'tan yararlanarak kurtuldu "mahpus"luktan. Bu kez bir de "sigortacılık" deneyi.. başaramadı. Gele gele 1960; gazeteciliğin yinelenmesi ve apansız bir "resim" tutkusu! 9 yıldır hiç aralıksız çizip boyuyor, geceli gündüzlü yoğun bir çabayla... Salt bu alanda gösterdiği başarılarından ötürü, çok sevdiği "içki"yi de boşladı; şimdileri ancak düşün - derneklerde, birkaç kadehcik.. Ülkemizde açtığı ergilerden öte, Batı ülkelerinde de çok ilgi gören sergiler açtı. Bu başarısının yankuları çoğu kuskanç ressamlarımızı üzmüş, gocundurmıştır; yine bu yüzden, kısır bir döngüde tükenmişliklerini sürdürmeye çabalayanlar, yanlış, haksız saldırılar yönetmişlerdir yapıtlarına... Oysa sanat ortamımızda, hiçbir ustayı andırmayan ürünleriyle, soylu bir sanat yeteneğine, giderek özlü bir "resim" sevgisine, bilgisine erdiğini çoktan saptamıştır AKSOY. En azından, "akademik" bir dönemden geçmeden de usta işi yapıtlar sunulabileceğini - mücelere de giren - tablolarıyla gösterivermiştir usta - çırak geleneğinin gönüllü savunucularına...

★

— Uzun süre, diyelim 35 yıldır sanatla ilgilisiniz: Öykü, eleştiri, deneme.. ve son olarak da RESİM! Öbür dallardaki çalışmalarınız da yankaları oldu ya; ama, resim'i seçtinizden bu yana adınız daha bir yaygınlaştı; türlü nedenlerle "hesap vermek" zorunda bıraktılar sizi. Hadi bu bizim sanat ortamımızda alışılmamış bir çıkış yaptığınızdan ötürüydü... Dolayısıyla açık seçik bir ön soru: RESİM'i, daha doğrusu RESSAM'lığı apansız yeğleyişinizin ana nedenleri? Bu alan için gereğince hazırlıklı mıydınız? Yeni tasarılarınız var mı ?

— Plâstik sanatlara ötedenberi bir eğilim duymaktaydım. Yani bu girişim öyle pek apansız olmadı.. 25 yıl eş - dost atölyelerinde, sergilerde gözlemler, tartışmalar, kitaplar beni bir ölçüde, kuram, görgü, deney ve teknik yönlerden bu sanat koluyla kaynaştırdı, denebilir.. Kaldı ki, 10 yıldır hiç ara vermeden çalışmaktayım. Daha öte tasarılarımın başında, Anadolu'muzu dolaşıp, yaşayan TÜRK HALK RESİMİ'nin kök öğelerini saptamak ve sanatsal eğilimlerimi bu öğelerin temeli üstüne oturtabilmek geliyor.. Eğer koşullar el verirse elbet...

— NAİF resim türü üstüne kimi uğraşmalarınızla tartışmalarınızı anıyorsunuz; sizce bu tutumun ilkeleri, yöntemleri ?

— Her eylem, önünde sonunda, ardısıra bir tartışmayı da sürükler. Naif resim ise, Türkiye'de hiç konuşulmamış, tartışılmamış bir resim türü. Üstelik bu türü doğru - dürüst bilenler dışında, bir alay resim biçimlerine; primitif, halk, çocuk, deli resimleriyle karıştırılmaktadır. VARLIK dergisinde bir akademik profesör: "Bazıları, kuralcı resimleri yapmadığından olacak, "naif" resim yapmaktadır.." cevherini yumurtlamıştır. Bir başkasıysa, dergilerin birinde: "Bu naif ressamlar, bütün dünyada "pazar ressamı" denen ve hep boşve-

rilen kişilerdir.." diyebilmek ukulâhâmı göstermekten çekinmemişlerdir. İşte ben, bu nedenlerle olsa gerek, sorunu iyice açmak, enine - boyuna tartışmak istedim ama, karşıdakilerle "asgari müsterek"lerde bile uzlaşamadık. Birbirine tabandan aykırı yollarda yürür olduk! Aslında, "doğusal" tartışmaların olağan çilesiydi bu. Yani, kişisel atışma - tepişmelere dönüşüverdi konu...

— Salt ülkemizde değil, Batı'da da adınız anılır oldu. Oysa, 20-30 yılını bu uğraşa adanmışlar, böylesine bir olanaktan hâlâ yoksun.. Başarılarınız gizini nasıl tanımlıyabılırsınız ?

— İyimser bir yorumla bana yakıştırdığınız "Batı'da ve memleketimizde anılır ol-

ÇİNGENE HAVASI

Parmakları görünmüyor çingenenin,
Yatmış da yatmış darbukann üstüne,
Ezgilerin içinde yitmiş de yitmiş..

Dört-nala atlar geçiyor dolu-dizgin,
Kara-derili adamlar geçiyor,
Yağmur geçiyor kimi zaman.
Tüm ayrıntılarıyla tren geçiyor.
Yatmış da yatmış darbukann üstüne,
Çingenenin gözlerinden evren geçiyor..

Atcaubazım, sepetçim, yağızım,
Darbukacım, kemancem çingenem
Bu havalarda kendinden geçiyor..

Şahin CANDIR

Foto : A. Güler

ma" niteliğine ulaştığımı sanmıyorum. Olsa olsa, NAİF resim sanatının temelinde yatan "otantik" öğelerin varlığı dolayısıyla olağan çapda bir küçük ilgi duyulmuştu yapıtlarıma..

— "Akademik" bir dönemden geçmeden de başarılı yapıtlara varılabileceği besbelli gayrı. Ama siz, böyle bir dönemden geçmediğinize hayıflandınız mı hiç? Başka bir deyimle, "akademik" çalışmalar, gerçek yaratıcılığı köstekleyici bir boşunalıkmıdır? Diyelim, sizde, "desen, leke, istif" düzeni ustaca değil. Ne ki, bu noksanlığınız bambaşka plâstik öğelerle ört-bas ediliyor. Az önce andığımız "klâsik" öğeleri tümünden yadsıyor musunuz? yoksa, figüratif'ten yana olduğunuza göre, bunlarsız da yürüyüp gider mi bu iş?

— a (Akademik dönemden geçmediğime hiç hayıflanmadım.) b — Leke, desen, istif düzeninin ustaca olup olmadığını araştırmak, kurcalamak, incelemek; bu tür sanatın oluşum ilkelerine aykırılığı zaten. Naif resim, genellemelere elverişli değildir. Bu türün sanatçıları kurallarını kendileri yaratır. Onu, kendine özgü kuruluşu içinde yargılamak gerekir. Çıkış noktasıyla varmayı dilediği amaç, getirdiği kavram, ortaya koymak istediği "estetik" açısından ve soyut bir varlık durumunda değerlendirilemez öz anlamına erişebilir kanısındayım. İşte bu nedenlerledir ki, "noksanlıklar, başka plâstik öğelerle ört-bas ediliyor" savı söz konusu olamaz. Ve de bu söz konusu sanat türünün "tablâtına" aykırı düşer. Çünkü "genel resim kuralları" ölçüğü, NAİF resme uygulanamıyor.

— Sürekli, bilinçli çalıştığınıza göre; biyerde NAİF'likten öte düşmek ürkünüz var mı ? Varsa, nasıl önleyebilirsiniz ?

— Bilinçli değil ama, yaradılışımın dürtüsüyle, içgüdüsel bir tepkiyle bugün var etmeye çalıştıklarımı ortaya çıkttı.. Naif resim, benim bu alandaki ortaya koyduklarımla, ön-yargı'sızlığı, yapmacıksızlığı saptar sanıyorum. Çoğu eleştirciler bu resimleri, NAİF niteliğinde gördüler ve adlandırıp değerlendirdiler de.. Bu nedenle, naif'likten öte düşme gibi bir ürküntü duymamaktayım. Ama, daha sonraları neler olur? bunu şimdiden kestiremem.

Çok üzgünç elbette.. Sözde belli etmiyor. Ne sunayım size ? Böyle pantolonla falan.. Hoşgörün. Ha, dün akşam İhsan'la Hüsamettin uğradı, selâmları var. Bir cigara yakıyor. Bir yastık sıkıştırıyor eşinin sırtına. Nevzat Üstün sayrı. Uzuncu süren bir sayrılıktı bu. O mu aşırı iyimserliğince boşverdi gereken "müdahale"ye, yoksa olağan bir bekleme süresi miydi bu? ne desek boş! Şu günler Rusya'da olacak, bu acılı dönemi sona erdirip yine o atılğanlığına, verimli uğraş düzenine kavuşmak için.. Kuşun kafes kapısını açıyor, firdönüyor kanaryacık tavana yakın.. Baktım, epey süzülüş şu son gezilerinden döneliberi. Kim süzülmez? Ne ki, o da yitmez bir güleçlik edinmiş yaşam deneylerinden; somurtmak en boşunası. Pantolonu mavi ve ütüsüz. Saçlarını şöyle bir tarayıp düğümlemiş. Yemeğe de kalsana, diyor. Sağolasın. Eh, bir 5 tavla yaparsınız? diyor. Yaparsız ya, gel de bizbize bir söyleşelim; Nevzat da bu arada -ağrılarını umursamaksızın,- yeni betiğinin taslaklarını gözden geçiredursun.. Boşu belki de benden uzun, güpgüzel: usuyla, yüreğiyle de..

NİL METEOĞLU

— Eşişnizi hangi ortamda tanıdınız ? Bu bitişmenizde, onun sanatçı kişiliğinin bir etkisi oldu mu; yoksa, salt insanecil, erkekçil yönleriyle mi sizi etkiledi ?

— Nevzat'la, sanat ortamı içinde tanıştım. O yıllardaki uğraşım tiyatrodandı. Tanışmamız da yine bir tiyatrodandı. O akşam, oyuncu olarak değil de, seyirci olarak bulunuyordum. Ön sıradaki yerime yerleşmiştim, az sonra Nevzat geldi; dizimin dibine, yere, oturuverdi. Oyun boyunca kaçamak bakiştik; gülümsüyorduk durmadan.. Oyun ara verince de, tanışıverdik! İşte o gündür, bu gündür; sürer gider.. Ben daha önceden de biliyordum O'nu. Beni çok yönlü etkiledi diyebilirim; İnsancıl yönü ile, erkek yönü ile, kafa yönü, şiir yönü ile..

— Öncelikle soraydım ya; en sevdiğiniz huyları, tutumları ve de en sevmedikleriniz ?

— Nevzat'ın sevdiğim yönleri saymakla tükenmez: Soğukkanlıdır, olayların karşısında şaşalayıp kalmaz; hemen herkesin afalladığı yerde o kararını kestirmeden veririr. Kendine güveni. Hiç öğünmez. Durmadan gezilere çıkar.Çok anlayışlıdır. Beni -nedense- yanından hiç eksik etmez.. Çoğu ülkelerde dostları vardır. Verdiği sözde

YAPRAK SİLKEN ADAM

Kızmış bu adam niye ?
Elinde uzun bir sopa
Dut dallarına vuruyor
Kış geldi diye!

Çevresi, omuzları
Sararmış yaprak dolu
Yerdeki çizme aşmış
Diz boyu!

Ağaç şimdi uyusuk
Bu düzene ilgisiz
Ürün veremez artık
Kabukları burusuk.

Nedim ÇAPMAN

ŞÜKRAN ÜSTÜN'ün

Gözüle

Nevzat Üstün

ÜSTÜN'ler

Foto : A. Güler

ille de durur. İnandığı sorunları sonuna kadar eşeler ve bir sonuca bağlar. Topluluklarda az konuşur ama, rahat konuşur. Çok dinler. Sevmediğim yanları da var elbette.. Geceyarılarından sonra çalışmasını sevmem ilkin! Aklına koduklarını çoğu zaman söylemez bana.. Durmadan kahve içer..

— Şiirini -genel anlamda- eleştirir misiniz ?

— Nevzat'ın şiirlerini, düzyazılarını -gereksiz bir alçakgönüllü görünme özenine kapılmadan söylüyorum - çok severim. Benim için yüce bir ozandır, yüce bir yazardır o.. Düşün namusu vardır. Eleştirdiğim olur yazdıklarımı; kimi zaman gülümser, kimi zaman da doğrular dediklerimi. Bir çok dillere çevrildi Nevzat, başka ülkelerde de yazılar çıktı o'nun için. Bütün bunlar, benim kanıtlarımı doğruladı..

— Pekî, aşk - evlilik ötesi bir değerlendirilmede eşinizin sizce somut yeri - değeri nedir ?

— Bilinen şey, toplumcu bir yazardır Nevzat. Bütün çabası bu yödedir. Ne var ki, bu doğrultusu, ürkütücü bir katılık taşımaz. O'nun toplum anlayışına pekçok şey girer. Belli noktalara takılıp kalmaz. Her sorunu eleştirir. Akıldan yanadır hep. Çağımızın "akıl çağı" olması gerektiğini söyler. Ama, bana göre, çağımızın ötesindedir.. Eline geçen olanakları küçümsediğini çok gördüm. Buna benzer özellikleriyle de çevresinde saygı uyandırır..

— Olumlu - olumsuz anılarınızdan en ilginç birkaçı ?

— Anılarım öylesine çok ki, hangisini öne alayım? 1961 yılında bir gazete adına Avrupa'ya gitmiştik. Parasız kaldık. Cebindeki son bozukluklarla peksimet gibi birşey aldı.. Büyük bir ciddiyetle: "Benim karnım tok, al sen ye!" dedi. İkinci vaktiydi ve sabahtan beri ikimiz de lokma yememiştik oysa.. Hep öyledir Nevzat, hiç yakındığını görmedim. Hiçbir olanağı bulunmadığı durumlarda bile, bütün kapılar açıkmiş gibi davranır. Garip ama doğru, her zaman da bir çıkış yolu buluverir. Son hastalığında da böyle oldu: 20 gün içinde, kanser'den, kemiklerinin erimesine kadar herşey söylendi kendisine; kılı bile kıpırdamadan - ya da öyle görünerek - dinledi doktorları.. Sonunda doktorlar da şaşılar soğukkanlılığına, iyimser iradesine!

— Evlilik, bir sanatçı için, tavsatıcı, yıprandırıcı bir etken midir, yoksa, yapıcı, güçlendirici mi ?

— Bana mı soruyorsunuz bu soruyu ? Ben, elbette yapıcıdır derim. Ama, evlilik derken, biçimsel olanından, yani kâğıtların üstündeki "evlilik"-ten söz etmiyorum. Çağımızın yazarı düzenli yaşamalıdır. Kadıncıl bir bencillığe kapılmadan söylüyorum bunu. Bence, meyhanelerin çağı geçmiştir. Tıpkı bir ilim adamı gibi çalışmak zorundadır yazar. Düzenli olmak zorundadır. Düzen derken de, klişe kurallara boyun eğmeli demek istemiyorum. Yazar özgürlüğünü yitirmeden düzenli olabilmelidir. Bu da ancak kadınla erkeğin bir arada olması, birbirlerini bütünleyici bir ortam sağlabilmeleriyle gerçekleşir.

— Eşiniz yaşamınızda olmasaydı, neyin eksilirdi acaba ?

— Az önce söylediklerimden sonra, Nevzat olmasa neyimin, nelerimin noksanlaşacağı kendiliğinden belirmiyor mu? Ama yine de söyleyeyim: Herşeyim eksilirdi, azaldım..

Franz Kafka'dan

FELICE'e MEKTUPLAR

★

(Çeviren : Adalet CIMCOZ)

Venedik : posta damgası: 16. IX. 13

(Otel kâğıdına yazılmıştır)

Felice ,ne son mektuplarıma bir karşılık mektubun, ne de anlaşmamıza uygun. Birşey demeğe dilimvarmıyor, benim mektuplar da öyleydi. Ben Prag'a dönmeden önce, seninle biryerde buluşacaktık sözde, ikimiz de bitik durumdayız, ama birbirimize destek olabildik gene de. Felice! Ne halde olduğumu anlamadın mı daha? Nasıl yazabilirim babana bu durumda? Bildiğin o çekimserliğimin tutsağım, kılmıdıyorum, içimdeki engelleri aşmağa hiç ama hiç gücüm yok; yapabildiğim tekşey: mutsuz olmak bu yüzden. Seninle anlaşıp, bütün içtenliğimle yazabildim babana belki, ama gerçeklere yaklaşırken yitirdim kendimi gene, sağasola bakmadan, önüne geçilmez bir itilmeyle sığınmaya çabalarım yalnızlığımıza. Bugün içinde bulunduğumuz mutsuzluktan daha beterine sürükledi bizi bu.

Yapılmazım burda, hemen hemen kimseyle konuşmuyorum, otel personelinden başka; üzgünüm, başedemeyecek denli üzgün, yine de Kutsal bir Adaletin bana göre çizdiği yoldan ayrılmadan sununa dek gitmek zorunda olduğumu duyuyor gibiyim. Beni her şeyden alıkoyan 'çıkartılmadan vazgeçme zorunluluğu' değil aslında, - dar bir açıdan bakıldığında bu da gerçek - ama ben yere yıkılmışım, nasıl ki bir hayvana iyi söz ya da birşeyi tanıtmaya yardım edilemezse, bana da edilemez, oysa bu iki çabaya da sırt çeviremiyorum, hele sonuncusuna. İlerliyemiyorum Felice, bir ağın içinde gibiyim, ileriye atıldığında geriye çekilmem daha sert oluyor. Bugün verebileceğim tek açık anlatım bu işte. Bu sabah yataktan kalktığımda, pırıl pırıl gökyüzüne baktım ve bunlar geçti usumdan, yeterince utanç duydum, yeterince de mutsuzdum. Ama elimden ne gelir ? Ayrılmamız gerekiyor Felice.

F r a n z

Verona : 20. 9. 13

(Resimli bir kart)

Verona'da Aziz Anastasia kilisesindeyim; bir sıraya oturmuşum, yorgunum, karşımda doğal büyüklükte mermer bir çüce, elinde "Vaftis kabı", yüzünde mutlu bir gülümseme. Postayla kopmuş gibiyim, ancak öbür gün Riva'da bağlantı olabilir, bu yüzden öbür dünyada gibiyim, oysa burdayım, hem de bütün bitkinliğimle.

Prag : 29. X. 13

Denemek istiyorum Felice, yalnız senin için değil kendim için de. gizliliğin kapalı-

ğın sınırını aşmayı deneyeceğim. Venedik'ten yazdığım mektubun, kesintisiz sürüp giden mektupların sonuncusu olacağını nereden bilebilirdim? Böyle olduğu çıkınca ortaya (Verona'dan gönderdiğim kartı saymıyorum, çaresizliğimdi o) çoktandır yapmadığım en doğru işi yaptığıma inanmıştım. Senden de bir ses çıkmaması kolaylaştırmıştı durumu. Venedik'te bir telgraf almıştım senden, yolda bir mektup olduğunu bildiriyordun, elime geçmemişi sözünü ettiğin mektup; Riva' adresimi bir kâğıt parçasına yazdırıp bir yana atan, İtalyan posta memuru, bir daha nereden bulurdu o kâğıdı? Yazmadı mı sana, yo hayır yazmıştım, Dsenzano'da çimene uzanmış, Gardona'ya gidecek vapuru beklerken. Ama göndermedim, sakın isteme o mektubu benden, sözcükleri üstüste yığılmış, bağlantı takılarını bile güçlükle kurabilmişim. Dsenzano'da böylesine bitik bir durumdaydım o zaman. Oysa sen Felice, Viyana'dan yazdıklarında Venedik'ten gönderdiğim mektubu almış gene de ina-

Desen : Mehmet Demirel

★

Y İ T İ K

Bütün erişilmezliklerden daha güç
Ve bütün elde edilmişlerden öte
Suyu sıkıvermişiz gibi avuçlarımızda
Cama değmiş nefes buğusu gibi
Masal yıllarında kaldı çocukluğumuz

Rezan ŞENOCAK

namamışsın gerçek olabileceğine? Tek çıkar yolun bu olduğuna? Kendimi çekip koparmak zorundaydım, senin beni itmeni istemiyor idiysem, Bunu usune getiremedin, bugün de getiremiyorsun öyle mi? Peki öyleyse olamayacak olan şu durumları nasıl bağdaştırabiliyorsun: Yeni bir aileye nasıl girerim? Girip de bir aile nasıl kurabilirim? ben ki, kendi ailemin içinde tutunamıyorum, kimselere yaklaşmadığımı sanıyorum ? Yararlanıyorum onlardan belki, ama birlikte yaşayamıyorum, kendimi ne denli zorlasam da. Ben ki, birlikte yaşadığı sürece gerçeği sürdürmeği göze alamam, gene de birlikte yaşanan bir yaşamda yalanı da çekemem. Biliyorsun, güncemi gösteremedim sana; hoş gönderdiğim yazılardan başka tek sözcük de yazmış değilim defterime. Birlikte yaşanan bir yaşamda hem yalanın hem de doğrunun yeri vardır başka türlü olamaz bence. Anana babana ilk bakışım bile yalan olacaktır.

İçimdeki çatışmalar yalnız bunlar değil. Seni öylesine istiyorum ki, gözyaşları gibi abanıyor göğsüme, ağlamakla da temizleyip atamıyorum. (Ama başım ağrııyor, yürek çarpıntılarım da pek yakınacak denli değil, uykusuzluğum da yok, bugün yine başlayacak hepsi.) Gözümü ayırmadan bir kıza baktım dün seminerde (*) birazcık sana benziyor diye. Haftalardır durmadan Paskalya yortusu için birşeyler tasarlıyorum, belki son dakkada kurtarabilirim mutluluğumuzu diye çabalıyorum. Ama olmuyor, gerçekler öylesine çarpıyor ki suratıma, aklıma başıma getiriyor. "Değil mi ki tam tersine inanmışsın, niçin birşeyler tasarlıyorsun" diye soracak olsan, karşılığım şu olabilir: "Alçaklıktan. Bir yerde, belki çok derinlerde değil, sana itelenmek istiyorum yalnızca.. bunu açıklamam bile alçaklık."

Bu korkunç duruma düşmemizden sen suçlu değilsin, bütün suç bende. Ne denli suçlu olduğumun farkında bile değilsin belki. Son aylarda yazdığın mektuplarda, iyi düşünürsen sen de anhyacaksın (acılar bir yana) benim gibi birinin olabileceğine şaşırdın. İnanmak istemiyordun. Yatsıyamazsın. Öyle olmasaydı - sözün gelişi - Ananın sana olan sevgisini bana aktardığını yazmazdın, onların düşünülerinden söz edip "bu, anlaşılabilir yalnız hoşlanma evliliği olacak" dediklerini yazmaz, nişanımızla tören günleri arasında bir bağlantı kuramazdın. Böyleyim işte, inanmak zorundasın.

Franz

(*) Kafka aradabilir Prag Üniversitesinde Christian von Ehrenfeld'in felsefe seminerine giderdi.

Rogovalı

SARI YAPRAKLAR İÇİMİZDE

★

Bayram İbrahim ROGOVALI

3

1969 yılının nice ayları, haftaları, günleri geçti ömrümüzden. Doğada herşey sapsarı bir renge döndü. Bahçelerde, renkli saksılarda nice güzel çiçekler sararıp soldu, yeşil yapraklar dallarından koptu. Van Gogh ve öteki usta ressamların natürmortlarını anımsamaya çalışıyordum.

Doğanın sarıya dönüşen güzelliğini birkaç tümceyle betimlerken, radyoda Ankara'yı tutmuştum. Ankara'yı sesli sesli dinliyordum; oyun havalarını, şarkıları, dinleyici isteklerini... Ankara sanki içimdeydi ekimin bu ilk pazarında. Daha sonra Almanya'dan bir genç dinleyicinin isteği "Kimse seni benim kadar sevemez" şarkısını dinledim. Ankara, İstanbul ve İzmir bir güzel dolmuştu içime. Ve sözgelimi, bu kez Türkçe radyo ve televizyon yayınlarından sözedecektim Güney'in sayın okuyucularına...

★

Yeni Yugoslavya, 6 cumhuriyetin birleşiminden oluşmuş bir ülkedir. Kosova ile Voyvodina, Sırbıya Cumhuriyeti'ne düşen eyaletlerdir. Türklerin çoğu Makedonya Cumhuriyeti ile Kosova Eyaletlerinde yaşamaktadırlar.

Sırbıya Cumhuriyeti'nde yaşayan Türklere kıpkısa günlük radyo yayınları yapılmaktadır. Öteki dillerle yapılan yayınlarla kıyaslanarak "kıpkısa" dedim. Niteliği ve niceliği bakımından

doyurucu değilse de; Priştine radyosunun günlük yayınlarının % 7'sini kapsamaktadır. İki devrede öğleden evvel ve sonra yapılan programlarda en çok iç ve dış haberler, şarkı ve türküler, kimi zaman kimi röportajlar kalburüstü olarak verilmektedir. Kültür ve sanat olaylarının yeri çok azdır. Türkçe yayınların müdürü Selahattin Emin'dir. Yayınların dili de karmaşıktır. Türkçenin tadını pek az duyabilirsiniz. Çünkü, kimi yorgun Arapça, kimi kopkoyu yabancı ve Türk Dili'nin kabul etmediği sözcükler kullanılmaktadır. Kimi zaman da, Türkçeleri varken Sırpça ya da yanlış olarak türkçeleştirilmiş sözcüklere bol bol rastlanabilmektedir.

Makedonya Cumhuriyeti'ndeki Türkler için Üsküp radyosu yayın yapmaktadır. İlhami Emin'in iki yıl önce müdürlüğe atanmasıyla Türkçe radyo yayınları daha doyurucu olmuştur. "Yetindirebilecek" sözcüğünün eşğine gidilmektedir, demek istiyorum, % 15-20 oranındaki bu yayınlar da iki dönem içinde veriliyor. Gerçi Türkçe yayınların bir bölümü önsel olmayan haberlerle geçiştirilmektedir. Ama Üsküp radyosu daha çok tekdüzeliği kurabilmiş bir radyodur bence, Program daha çok çeşitlidir, daha bizdendir. Kültür ve sanat olaylarına da önem verilmeğe başlanmıştır. İlhami Emin'in atanması ve etkisi, Üsküp radyosu Türkçe yayınları için çok hayırlı bir iş olmuştur, diyebileceğim.

Geçtiğimiz haziran ayından buyana, Üsküp'te Türkçe televizyon yayınları da başladı. Niteliğini bilemiyoruz; çünkü, bu Türkçe televizyon yayınlarını şimdilik yalnız Makedonya'da yaşayan Türkler seyretmeğe olanaklıdır.

★

Bu gelişigüzel mektubu tamamlarken, kısa dalga Ankara radyosu da programını bitirmişti. Bakışlarımız pencereden dışarıya kaydığında, ağaçlardan sarı yapraklar düşüyordu bahçemize...

Bundan esinleşerek "SARI YAPRAKLAR" adlı şiirim doğdu :

Güzel zamanımız pek çok küçülmüş yanımızda
Şimdi yapayalnız çobanlar gibi kalmışız bir dağda
Sonbaharın elleri hâlâ bahçelerimizde
Koparıyor yeşil yapraklarımızı

Ellerimizde zaman artık kepkeskin bir kılıç
Amaçlarımızda büyüyor kocaman bir başlangıç
Minarelerden okunuyor epeski bir öğle
Sarı yapraklar içimize düştükçe.

25. Yıldönümünde

BİRLİK

★

Şerafettin YÜCELDEN

Üsküp, Tarih: 23 Aralık 1944. Günlerden Cumartesi. Uzun süredir Vardar Türkleri'nin bekledikleri çocuk, sonunda, doğmuştu. Atatürkçü "Yücel" örgütünün dünyaya getirdiği çocuğun adını da Yücelci arkadaş, şehit Nazmi Ömer koymuştu: "Birlik". Bu, o kadar uygun bir isimdi ki, hiçbirimiz itiraz etmedik.

Çeyrek yüzyıl sonra Birlik gazetesinin ilk sayısına bakıyorum. Gazete, 35,5 cm x 24 cm büyüklüğünde. ("Güney" dergisinden 3,5 cm daha kısa ve 1 cm daha dar.) Dört sayfa. Cıltz bir şey. Burada övülecek ne var?.. Ancak, çevresindeki koşullar içinde ele alındığı vakit bir varlığın değeri ortaya çıkar.

Eski Yugoslavya'da, daha ziyade o zamanki partilerin organı durumunda bulu-

Size sorarlarsa: "Kaç kişisiniz?"
— "Biz bir'iz. Çünkü kardeşlerimiz biz'dir, biz de kardeşlerimiz."
Lamennais

nan şu süreli yayınlar vardı: Sosyalist Fecri, Hak, Mücahit. Bütün bu gazeteler eski türkçeydi. Uzun ömürlü olmadılar. Yugoslavya'daki Türkler uzun süre ortak bir ses'ten yoksun yaşadılar. İkinci Dünya Savaşı sonucu yeni Yugoslavya kurulurken, milliyetçi Yücel örgütü olarak, bir an önce böyle haksız durumun ortadan kaldırılmasına çalıştık. "Yeni idareden ne koparılsa kârdır" parolasıyla, Üsküp Türk konsolosuyla da danışarak, ivedilikle Birlik gazetesini çıkarmağa koyulduk. Gazeteyi yayımladığımız tarihte Yugoslavya el'an Srem'de, Karadağ'da, Hersek'te, Slovenya'da Almanlarla savaş halindeydi. Devletin maddi olanakları zayıftı. Federal Makedonya'nın günlük gazetesi olan "Nova Makedonya" (Yeni Makedonya) bile küçük boyda ve dört sayfa çıkıyordu.

Sonra, biz gazetecilikte tecrübesizdik. Oysa gazete büyük bir örgüt işidir. Çok bilgi, çok yürek, çok emek ister. Biz ise, yapılması gereken daha birçok işlerle de uğraşmaktaydık. Bu görevi gönüllü ola-

rak, karşılıksız yapıyorduk. Bütün vaktimizi gazeteye veremiyorduk. Neyse ki, örgüt arkadaşımız şehit Ali Abdurrahman matbaacıydı. Matbaa işlerinden anlıyordu. Büyük ölçüde onun çabasıyla Birlik'in ilk sayısı gün yüzü gördü. Birlik'in önsözünü de, yazmıştı.

Dört bin adet basılan Birlik gazetesinin her sayfası üç sütun üzerine dizilmişti. Yazıların bir kısmı çeviriydi. Telif yazılarının da çoğu imzasızdı. O zamanki genel anlayışa göre imza atmak kusur sayılırdı. Çeviriler günlük siyasetle ilgili yazılardı. Gazetede "Cephelerde haftalık vaziyet" ve "Son haberler" de yer alıyordu. Bunun yanında, Türk konsolosunu ve Türk halkını aydınlatmak üzere, NOO (Halk Kurtuluş Meclisi) gibi kısaltmaları, federasyon gibi yeni kavramları açıklamaya çalışıyorduk. Yazıların çoğu tarafımızdan yazılmıştı. İlk sayıda D. A. remziyle, Berlin ve Paris konservatuarları mezunu, Yücel örgütünün biricik kadın üyesi Didar All'nin (Vardar) "Ev ve salon kadını" adlı bir yazısı vardı. Bu yazıda, bir Türk kadının aile ve toplum içindeki görevi inceleniyordu. Sonraları komünistler bu makaleye büyük saldırılarda bulundular. Yine bu sayıda arkadaşımız Refik (Özer)'in "Bu şaka değildir ha!" başlıklı ve beş mısralık

→→

HASTALAR

Desen : Metin Eloğlu

Mehmet Seyda

Güneş de vurmuştu; sustalının ak parıltısı şimşeklenip üç kere çaktı. Ete, sessiz, üç kere gömüldü. Her dalıp çıkışında, iç fanilâsı ile havlu bezinden gömlek onun üzerindeki kanı siliyor, çelik parıltısını çoğaltıyordu. Karşısı birden karıştı. Kalabalık dalgalanıp ayaklandı. Gövdelerin çevriş yönüne göre, kalın taş direğin dibi, kapı ağzıydı olay yeri. Hiç ses gelmiyordu. Basın ve Şeref Tribünü ile Numaralı'nın arka sıralarında oturanları bir merak aldı, ön sıradakilerin üstüne abandılar.

"N'oluyor orda yahu?"

Sarışın, zayıf bir genç adam, karşısındaki kalabalık arasında belirmiş, göze batacak kadar büyümüştü.

"Birisini bıçaklandı!"

"Allah kahretsin, daha bu ilk gol!"

Yaralıdan iniltiyi andırır sesler çıkıyor, acıdan değil, şaşkınlıktan. Esmerdi, yakışıklıydı, iri kıymıdı.

"Polis, polis!"

Soldan üçüncü genç, korkudan ne yaptığını bilemez durumda, kendini kaldırıp aşağıdaki et duvarın üstüne atıyor, başlara çarparak, omuzları çiğneyerek, canını kurtarmağa çalışıyordu. Al aşağı edildi. Polisten önce iki polis görevli candarma, sarışın, zayıf genci kollarından kavramıştı. İnsanın içine güvenlik veresiye tiğ gibiydiler; biri onun elinden aldı sustaltı, biri

bir manzum parçası vardı. Arkadaşımız **Hüsamettin Vardar** ise "Spor" köşesinde, Üsküp Türk futbol takımı "Şar" ile "Makedonya" futbol takımları arasında yapılan maçı anlatıyordu. Gazetenin sonunda, üç sütun üzerine atılan başlıkla "Birlik dirliktir" adlı bir öykünün ilk kısmı veriliyordu. Fransız filozofu **Lamennais**'den çevirmiş olduğum öğütsel öykü (**Union fait la force**), o günkü koşullarda olduğu gibi, bugün de orada yaşayan Türkleri düşündürmüştür.

Birlik gazetesi, Yugoslavya Türkleri arasında yeni Türk alfabesiyle yayımlanan ilk Türk gazetesidir. Birlik gazetesi yeni kurulan Makedonya devletinin gazetecilik tarihinde günlük "Nova Makedonya" gazetesinden sonra çıkan ikinci gazetedir. O güne kadar "Nova Makedonya"nın ancak 27 sayısı çıkmıştı. Dil bakımından Birlik gazetesi Türkiye Türkçesini amaç edinmişti. Birlik'in bu niteliği bu güne dek süregelmiştir. Yeni Yugoslavya'da sonraları çıkan Türkçe gazete ve dergiler hep "Birlik" okulundan yetişmişler ve, giderek, devletin de büyük maddi yardımıyla, gelişmişlerdir. Siyasi eylemlerle yapılan bu yardım ve destek bakılmı daha ne kadar sürecek.

elinin tersiyle suratına vurdu. Ağız burun kanlanıverdi, zaten kızarıktı; ya kafa, ya yumruk yemiş. Kalın taş direğin dibi kendiliğinden açıldı, boşaldı. Bıçaklanan esmer, yakışıklı, iri kıyım delikanlı göründü. "Doktor yok mu? - Sedyeye getirin! - polis nerde? - Arkadaş koş yetiş!" Taş direğe yığılı delikanlının kapkara, kıvrık saçlarının bir tutamı terli alınına düşmüştü. O orada bir başına, yalnızdı. Peynirli, salamlı sandviç satan çocuk, sepeti döküp saçmadan, "Adam bıçaklandı abiler. Sedyeye, doktor!" diye bağırarak, kalın taş direk yanındaki basamakları ikişer üçer atlayıp, koşmağa başlamıştı.

Bursa mahafif, ince, söğüt bıçaklar taşırdı Mustafa Zeren. Öldü gitti kimseye bıçak çekmeden. Bıçak taşıdığı bilinir, ona sataşılmaz, ona bulaşılmazdı. Daracak omuzluydu, öksürürdü. Rize'de bakkaldı; çarşı içinde, küçük bir dükkânın sahibi. Damarlarından kan yerine sanki Rizespor'un renkleri akardı. Her maçta, beti benzi sarı, kale arkasında dururdu. Durur, kaleci ile birlikte, Rize'nin onurunu, namusunu kollayıp korurdu. Beslenmeleri yolunda leblebi, şeker dağıttığı, yetişme çağında, baldırı çıplak, gözü açık bir tayfası vardı onun, kendisine candan ve yürekte bağlı. Sönük, pörsük topu yamalayıp, şişirip verirdi ellerine; iki takım olup, birbirlerine girmelerini sevinçle, övünçle, coşkuyla izlerdi. Rize'nin yüzünü ak edecek olanlar varsa, işte onlar. "Haçan ye onı, ye!" Güçsüz bir yabancı takım geldiği zaman, güçlü bir takım gelip de Rize karmasına gollerini sıraladığı zaman, gırtlığı böyle paralanır, böyle paralatırdı. "Ha uşaklar, de uşaklar!" Neden? Meşin top, iri bir tohum, yaramaz kurt, köşeden, bacak arasından içeri girdi mi, şehrin adına, klübün adına, gebesin. - Hasta döşğinde Belediye Doktoruna içini böyle dökmüştü. - Oğlu Tahsin durmadı Rize'de. 14 - 15 yaşlarında iken, babasının ölümünü sözde neden edinip, cezaevinden yeni çıkan emmisinin oğluna kâni, İstanbul'a geldi. Daha birkaç hemşerileri ile ikisi, han odalarında barındılar. Tah-takale'de is tuttular. Üç yıl böyle geçti; Peledive kovaladı, onlar kaçtı. Sınırlıydı, zavıftı Tahsin Zeren. Mısır tarlasında yılan sokan anasını tanıyamadan, onun sevecenli-

ğinden yoksun büyümüştü. Kâğıt kadar ince, kıvrık burnu handiyse ağzına girecekti. Yüzü uzun, sarı saçları seyrekli. Konuşması hızlı hızlı iken tutuklaşır, üst dudağının kışalığı dolayısıyla, sarı dişleri sürekli bir sırtıma içinde görünürdü. Emmisinin oğlunu Tahtakale'de bırakıp, Sultanhamam'da, bir mağazanın önünde tezgâh kurdu. Mevsimine göre, çorap, fanilâ, gömlek ve ayakkabı satardı. Sarı - kırmızı renklerin tutkunu, vurgunu olup, takımının hiçbir maçı kaçırmazdı. Okulu dördüncü sınıfta bırakmış, ilkokulu bitirmemişti. Kazanıyor, yiyordu. Kadın müşteri tezgâha yanaşınca pırelenir, vücudunu bir kaşını sarardı. Onlara pek alışamadı ve ısınmadı. Yalnız kadınlardan değil, genellikle bütün insanlardan korkar, çekinir, yıldırdı biraz. Yaşama karşı güvensizdi ve bu güvensizliği aşırı sertliklerle örtbas ederdi. Son günlerde onun Hatçe adlı bir sevgilisi oldu. Kıza göz açtırmamak için her yola başvurmakta, öte yandan, onu kaçırdım korkusuyla, içine hiçbir zaman sinmeyecek hoşgörülü tavırlar takınmaktaydı. İçince çok içerdi. Ölçüsüz davranırdı. Bütün bir hafta, sanki, susuzluğunu biriktirirdi. Maçtan sonra Beyoğlu'na çıkarlardı arkadaşları Hüseyin Mutlu ile, kafaları çekmek, söyleşmek, dertleşmek, tartışmak için. Özetle, çeşitli baskılardan, korkulardan kurtulup, benliklerini rasgele, azıcık geliştirmek ortaya dökmek, döküp de yatışmak için. Lâz damarı kabarıp, gereksizce şişirir, apansız, bütün yelkenleri mayna eder, her şeyi ile teslim olurdu.

Ortaköy-Aksaray tramvayı tıklım tıklımdı. Arkadan gelen Beşiktaş - Fatih de öyle. Sahanlıklarda belki 20 kişi sıkış tepiş. Bir o kadarı da basamaklarda salkım salkım. Dolmabahçe'ye gelince, biletiğin zilin i-pine asıldı ve yüksek sesle duyurdu ki: "Hastalar.. buraya kadar!"

Öteden, denizden, Üsküdar'dan, dolmuş motorları aralıksız olarak yolu boca ediyordu rıhtıma. Hastalar birbirlerini eğ-neverek yere atladılar. "Hastane" ye doğru seğırttiler. "Hastane", atlı polisler, polis görevli candarmalarla kordon altına alınmıştı. Maçın bas'amasına en azından 5 saat varken, içerisi, sabah karantâğı kal-

hep avuntulara gidiyorum martılarla birlik
bahklar mı yıldızlar mı oltamın ucundaki
sen misin o yakamoz
ağaçsuz yapraklırsız anlatabilir misin sonbaharı
uçurabilir misin yüreğimin kafesinden o garipsi güvercinleri
Öyle şakır şakır akmaz sensizliğin çeşmesinden hüziin
damla damla birikir avuçlarımda
ve üstelik uçar da
elimin sıcaklığından mı soğukluğundan mı ne
damla damla birikir avuçlarımda hüziin
seni yaşıyor kalemim kelimeler yettiğince
fırçamda hep o cumartesili solgun yüzün
tuvaler büyüdükçe çerçevelere sığmıyorsun
tutup duru ve mavi bir gökyüzü koyuyorsun başımın üstüne
sonra o esmer bulutu
yağmur yağsa
ya da çekilse önümden o bulut
sen görüneceksin
o garipsi güvercinlerle bölüşüyoruz sensizliğin sarı karanfilini
bak akşam da olmuş
kepenklerimi kapa ışıklarımı söndür
seni yaşayayım sensizliğimde

öz dilek erdem

UYGARLIK BİR TÜRKÜDÜR DUDAKLARIMIZDA

Farkı ne çağımızın taş devrinden
Vurur ya birbirini insanlar
Hani yüzyıllar boyu bilinci uygarlığın
Hani barışa kuvvetle inananlar
Farkı ne çağımızın taş devrinden

Savaş özlem çiçeği gibi açarken topraklarımızda
Uygarlık bir türküdür dudaklarımızda

Her yıl milyonlarca kurban alır ya toprak
Açlığa, sefalete, hastalıklara
Ve ölenlere mermi yağmurları altında
Tıkanmış mı yoksa kulaklarımız çığlıklara
Her yıl milyonlarca kurban alır ya toprak

Günbegün kara bir leke büyürken şafaklarımızda
Uygarlık bir türküdür dudaklarımızda

Ay'a ulaştı ya örümcek ellerimiz
Hangi dev aşama oldu ufkunda insanlığın
Halbuki ağıt söylenir ikiyüzkırk milyara
Yirminci yüzyıl sanki doruğu uygarlığın
Ay'a ulaştı ya örümcek ellerimiz

Ağıtlar çan sesleri gibi inerken kulaklarımızda
Uygarlık bir türküdür dudaklarımızda

Avram VENTURA

FAHİR AKSOY

Ressamın Türk - Alman Kültür Merkezi Galerisi'nde açtığı bu ilginç sergi, bizce, özellikle şu bakımdan düşündürücü : NAİVE resim türünün çıkış basamağı ile gelişim, varış basamaklarını hangi ölçülerle değerlendirip yargılayacağız? Akademik türün tanımını yapmak da, çağdaş ölçülere vurup yerini - yurdunu saptamak da kolay. Ne ki, "naive" resmin bir huysuzluğu, köküne özgü yapısı, kuramları, kuralları, her us'a, beğeniye elverişli yorumları var! İşte, salt bu bakımdan, AKSOY'un 26 tablolu yeni sergisini benimseyici gözle izlerken, bir kuşku, bir tedirginlik sarıyor insanı. Desen, leke, istif düzeni yok. Yani, şimdideğin ezberlediğimiz resim kılar öğeler. Perspektif? O da yok. Konu? Eh, şöyle böyle. Ne var peki? Şu: Bilinçaltı bir duyarlılığın ürünü süsleme çabası! Yani % 100 soyut izlenimlerin, özelemlerin renkçe, çizgice bir düzeye toplama..

Fahir AKSOY'un bundan önceki sergilerindeki yapıtlarında daha bir çocuksu "teknik" vardı; şimdise o özelliğini - ya da özenini - yitiriyor gibi : Bu kez sert biçimlemeler, kesin renk ayrımları, konuyu önemseyiş ağır basıyor. Oysa yandaşı ressamalarda - bizde pek yok ya - sanki bir gizli yasa vardır: İlk çıkışlarını doğal resim kurallarınca besler, ille de NAİV olacağını diye direnir, kendilerini yinelemekten kaçınırlar. Bu da belirli bir resim kültürünü, çağdaş isterlerin ilkelere emerek oluyor elbet. Aksoy'un bu gerçeğe sırt çevirdiğini söylemek istemiyoruz; üstelik yıllar yılı yaptığı resim

eleştirilerinde, bu alandaki ekinsel yetkinliğini saptamıştır. Özet olarak diyeceğimiz şu ki; gündeş "naivité" tutkusunu, "harika çocuk" lara özgü çizgiyi işlemek gibi yanlış bir düzeye düşerse, yani sanatçı, kişiliğinin toplumla, doğayla ilişkilerini bilinçli kuramazsa, o ıpsıl yolu bir çıkmaza gelip dayanıyor.

Bunlar bir genelleme, bizim sözümüz Aksoy'un şu son sergisindeki 26 tablonun çoğunun tanımlamasını, değerlendirilmesini yapmaktı oysa...

Hadi, geliverelim: Tabloları, Resim - Heykel müzimizden tutun da, Batı'daki nice "kolleksiyon" lara girmiş bu aksoylu sanatçımızın, bu kez çok az satış yapabildiğine öncelikle değinip hayıflansak yeri! Öyle ya, "güzelim" resimler yapmanın peşisıra, "güzelim" tezgâhtarlık da gerekiyor! Şimdi şu "Bahar Ağacı" hangi sanatsever varlığımızın duvarına yakışmaz ki? Şu "Arka Sokak", "Dağbaşı", "Atlıkarınca", "İs-sızlık", "Köy"?

Evet, yakışmazlar! Çünkü öncelikle onlar, o pek sayın ve pek varlıklı kişiler uygar bir topluma yakışmıyorlar da...

SEVESTET ALİSPAHI

Taksim'deki Şehir Galerisi'nde geçen ayın en ilginç sergilerinden biri de buydu. Çok genç bir sanatçı Bn. Alispahi; geçen yıl bitirmiş Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ni; Bedri R. EYÜBOĞLU'nun öğrencilerinden. 9 yapıtını sunuyor, tümü de ırice boyutta. Ve de tümü öncelikle, sanatçının şimdiden şaşmaz, olumlu bir kişiliğe erediğini saptıyor.

Soyut-Somut kargaşasının ö-

Sevestet Alispahi sergisinde

tesinde, "composition" larının sağlam düzeniyle, belli bir beğeni düzeyine, kıvamına erebilmiş kişilerin yadsıyamıyacağı "teknik" ustalığıyla bu - belki de ilk - sınavından yüzünün akıyla çıkıyor. Uzaktan, yakından andırıldığı "usta"lar yok mu? Elbette var. Ne ki, bu yönleri bir öykünme niteliğinde değil, elmadaki şekerin gizliliğince...

Son yıllarda, böylesine ortak konuyu bunca değişik renk ve istif düzeninde işleyebilen başarılı sanatçıları az gördük. "Figüratif"i bu tür yapıdırma yöntemiyle usumuza heminden Orhan PEKER gelirdi; bir de şimdi Fransa'da olan A-bidin DİNO ile Avni ARBAŞ.. Bn. Alışpahlı'nın yapıtları o dorukta değilse de, çok yaklaşıklık. Eleştirilecek tek yönü şudur diyebiliriz : Kendini ille de "soyut" a zorluyor! Oysa, "nonfigüratif"i doğrultacak bir "mizaç"ı yok gibi sanatçının. İşte, salt bu yüzden o kararsızlığının ürünlerini, 9 tablosunun 3'ünde hemen sezebiliyorsunuz. Şu dilekle kutlayalım bu ipişil sanatçımızın başarısını: Düşünen, duyan, ekinli bir ressam olarak gözönüne güvenle çıkabildiğine göre; kendine, çevresine, toplumuna özgü "sanatsal ilke"lerden şaşmıyası!

ALİ DEMİR

Övülesi bir uğraş çabası, saygısı var Ali Demir'in. Bu tutumunu şöyle de özetleyebiliriz: Havanda su döven soyut-somut çatışmalarının ötesinde, salt kendine özgü bir yöntemle, sanatsal yeteneğine kıymaksızın, seyircisini, alıcısını kendi arayıp buluyor... Ya da onu bulabilme ortamını yaratıyor. Güzel havalarda, İstiklal caddesinin sağ kaldırımından yürüdünüzse, Ali DEMİR, bir bankanın dış parmaklıklarına asılı 15 - 20 tablonun bekçisidir ille de... O ince, esmerimsi, gençcik, belki de üzgün duruşuyla...

Oysa bu kez, Şehir Galerisi'nde daha bir derli - topluca görüyoruz yapıtlarını. Çoğun; sarılara, kahverengilere tutunmuş. O renkli bileşimle donatılmış yapıtlarını; görünüşü, portre, ölü-doğa olarak...

CIHAT BURAK

Cihat Burak'ın adı genellikle, Fahir Aksoy gibi NAİVE'ler arasında anılır. Oysa, ikisi arasındaki ayrım çok belirgin: Burak, "akademik" bir eğitimden geçmemişse de, "plastik" bir alanın ustalarındandır, mimardır. İşte bu yönünden ötürü, yapıtlarında, biçimsel bütünlük önde geliyor. Ayrıca desen

ve istifleme bakımından da, değme ressamlarımızdan üstün bir becerikliliği var.

Taksim Sanat Galerisi'nde açtığı son sergi, geçen yıl Galerisi'deki sergisinden çok ileri bir aşamada. Kendine özgü o anlam yüklü yalnızlığı önde geliyor ya; bu kez, seçtiği konularda daha bir renkli, ayrıntılara inen "teknik" deniyor ve dolayısıyla, çalışkanlığının ürünü 30 yapıtta, gerçekten usta bir sanatçı olduğunu saptıyor. Kısaca, bundan böyle "naive" falan gibi yaftalar yapıştıramaz Burak'a...

SADI DİREN

"Kıdemli" seramikçilerimizden Sadi Diren, bu kez yeniden gösterdi titiz ustalığını, aynı galeride açtığı sergisiyle. Sergilerinin 31'incisi bu.. Çanak-çömlek seramikçiliği ötesinde, daha çok "heykel" e yakın bir çalışma yöntemi var. Az renkle biçim yönünden çok zengin, çok dengeli form'lar kurabiliyor. Özellikle Anadolu motiflerini "stilize" eden Diren, genel sanat anlayışını şöyle özetliyor: "Seramikçi, toprağa insancıl bir katkıda bulunan kişidir. O da tüm gerçek sanatçılar gibi, bir taklitçi kimliğinden mutlaka kaçınmalı. Ancak, gerek kendi ülkesinin ana motiflerinden, gerekse evrensel seramikçilerin övülmeye değer çalışmalarından da yararlanmasını bilmelidir."

TÜRKİYE SANATSEVERLER DERNEĞİ I. KARMA SERGİSİ

GALERİ I., bu yıl ilk sergisini işte böyle bir "karma" sergiyle sundu. 35 ünlü - ünsüz ressamdan 44 tablo ile.. Yapıtların çoğunu daha önce görmüştük; yani müze ve özel "kolleksiyonlar" dan derlenerek bir araya gelmişler. Bu durumda, bir "bütün"lük niteliği taşıyamıyor elbette. Giderek, birbirine çok aykırı çalışmaların, sanatsal tutumların yanyanalığı yadırganıyor, sergi üstüne kesin yargılara varmanızı engeliyor. Ama, bu alandaki olumlu gösterilerine geçen yıl tanık olduğumuz galerinin, önümüzdeki aylarda çok ilginç sergiler sunacağını da güvenle umuyoruz.

Mehmet Seyda

ANAHTARCI SALİH

Yeditepe Yayınları

— Fiyatı 5 lira —

S E V İ

Sevi gözüp gitti miydi
Gökyüzü apansız tüyer tepemizden
Akağan o candaş hızlı su durur
Savurur bir rüzgâr kendini kör uçurumlara
Ağacı böcekti taşı balıktı kumdu
Varını yoğunu bir hiçliğe vurur

Ortabk insanca kudurur
Sevi göçüp gitti miydi

Metin ELOĞLU

NURTEN - AYNUR AYTAÇ
Kardeşlerin Sergisi

Üçüncü kez oluyor bu sergileri, Nurten ve Aynur Aytac kardeşler, dekoratif resim sergilerini, geçtiğimiz ay içinde Beyoğlu Şehir Galerisi'nde aç-

tilar. Hep izlerim bu gençcik kızlarımızın çabalarını, ağızları cildetli hippie özentili çağdaşları yamsıra, bu olumlu ve özentili uğraşları karşısında duygulanırım da...

Geçen yılki aralık sayımızda da sözünü etmiştim sergilerinin. Bakıyorum da, saman çöpleriyle oluşturdukları eski Türk motifleri daha bir aşama içinde. Bunları,, biraz da modernize etme gibi bir tasarıları neden olmasın, diyecek olduğumda, sergilerini izleyenlerden bazılarının aynı konuya değinildiğini belirttiler. Öyleyse, 1970'in kasım'ında Olgunlaşma Enstitüsü'nde açacakları dördüncü sergilerinde Aytac kardeşleri daha bir başka düzenli çalışmalarını izleyebileceğiz.

İFSAK'ın sergisinde - soldan : Ö. Bosnalı, O. Sezer, Ö. Cebeel, S. Barutçu, E. Süer ve ortada; Bşk. Bayan Tuncay Çötelloğlu

İSTANBUL FOTOĞRAF ve SINEMA AMATÖRLERİ KULÜBÜ 7 inci SERGİSİ

İstanbul, sergilenmeğe değer 32 sanat fotoğrafına daha konu oldu. İFSAK'ın sergisi gerçekten görülmeğe değerdi. İstanbul Fotoğraf ve Sinema Amatörleri Kulübünün altı üyesi, iddiasız ama çok şeyler anlatan bu sergiyle, fotoğraf çekmenin de bir görüş üstünlüğüne dayandığını ve fotoğrafın da sanat kolları arasında önemli bir yeri olduğunu anlattı bize. Biz de doğruladık ve de kutladık kendilerini.

GÜNEY'in tüm sanat dallarını kapsamı ve okuyucuya değişik konularda yararlı olmasını amaç edindiğimizden, yakında İFSAK ile yapacağımız dayanışma sonucunda kendi sanat dallarındaki ilginç açıklamaların ve fotoğraflarının okuyucularımıza yararlı olacağını düşündük. Bu tür "birleşik çalışmadan" gelecek sayımızda daha açık seçik söz edeceğiz.

Kimin aklı varsa, mutlaka iyi konuşur ama kim iyi konuşursa, mutlaka akıllı değildir.
KONFUCYUS

● ● ●
Celâl Arabacıoğlu

Bu sözü yazıma başlık diye koymadım. Yine bu yazı bu sözün derinliğine inmek çabasıyla da yazılmayacak. Ne var ki, yazımızla da ilgili, günümüze uyan bir söz olduğunu herhalde kabullenecesiniz.

Yazarların ve yazarların bir hayli çoğaldığı günümüzde, daha çok bu konu üzerine eğileceğiz.

Yazar kimdir ? belli düzeydeki kişilerin üstünde, (üstün kişi) mi dir yazar? Yazı yazmasını bilen, her ergin, olgun eksiksiz yaratılmış kişi neden yazamaz veya başka bir deyimle yazdığı okunmaz ?

Daha başlangıca, daha derinlere, kişinin çocukluğuna inelim. Göreceğiz ki çocuk, daima özlemini çektiği ve de bu duygularla yarattığı, kendine özgü dünyasında yaşamaktan haz duyar. Veya var olanlara, kendine göre, hoşuna giden bir biçim vererek yaşamaktan hoşlanır. Yani gerçekleri bir yana itmekten çok, özlediği yönde biçimlendirir. Hayali, gerçeklerin tüm ötesinde değildir.

Ve biz çocuğun hayal ortamına, kurduğu düzene hiçbir şey ekleyemeyiz. Bu ekleyiş bizzat güzel de olsa onu kızdırır. Çünkü o, bizim bilemediğimiz bir isteği, hayallerinde

A Z SONRA

Ansızın en güzel sabah olmak
En güzel aşka açılırken pencereler
Namlular birden susuyor
Birden ölümler
Birden insanlık
En eski renkleri gizliyor
Karışık tual içine.

Çirkinleşir zamansız büyüyen çiçek
Sığdırır bütün korkularını
Köle bir çağ
Bir yalınlık
Bir ezginlik
Sürer gelir ötesinden günlerin
Büyücek surlar içinde
Az sonra bir sarsıntı

Takılmış insanlığın peşine
Anlamsız bir soyluluk
Duvarlarda gölgeler daha büyümekte
Hep aynı üşüyen damarlar
Yalın gezegenler

Kızdırır aç kurtları
Ormanında yağmur
Çoğalan sesleriyle korkular
Bitmeyen sınav
Ateş hatlarında
Daha derinlerde
Kemikler.

Abdullah N. KARAHAN

kurduğu kendine özgü düzenle, gerçekleri istediği biçimde yumuşatarak ruhunu doyurmaktadır. Doygunluk sağlamayan bir gerçekçi değişikliğe uğratarak ruhsal açıdan onu böylece benimsemiştir.

Bu, bir yazar'ın - bir ozan'ın - bir kelimesinin yerini değiştirmeye bile gönlünün razı olmamasına benzemiyor mu ?

Kişi, ruhunda tadını duyduğu bazı alışkanlıklardan kolay kolay vazgeçemez. Olsa olsa yerine bir başkasını koyar.

Hayal kurmak da böyledir. Çocukluğundan bu yana her kişi hayal kurmaktan vazgeçemez. Her kişi zaman zaman kendine özgü bir dünya yaratarak, ruhsal bir boşalım sağlar kendi kendine.

Ama ne var ki, kişi bu hayallerini olduğu gibi yazar, önümüze serer, belki de bizi tiksindirecektir. Ama kurduğu hayaller, çevresinin, toplumunun ortaklaşa kurduğu hayaller ise, hayallerine bu yönde bir biçim verebilir de bize sunar ise, onu okumaktan ve dinlemekten haz duyarız. İşte **yazarın kudreti** buradadır.

Çünkü bu halde okuyucu da, yazar kadar çözülecek, bu hayalleri, özlemini duyduğu gerçek biçimleri olduğu için sevecektir.

Romanlar hikâyeler, hatta politik yazılar hep bu biçimde kurulur. Düşünü yazıları dahil her türlü yazıda, yazar kurduğu hayalleri biçimlendirerek sunmaktan ileri bir şey yaratmaz. Fakat bu sunuş biçiminin benimsenmesi oranında **yaratıcı yazar** olarak çevresinde beğenilir.

Yazar her yazısının içerisinde. Onu bazan baş rolde, bazan **Zola'nın** yapıtlarında olduğu gibi bir gözlemci olarak, bazan belediye başkanı, bazan başkan olarak yazısında buluruz.

İlk bakışta hazır konuların işlenmesinin hayal ile ilgisi yokmuş gibi gözükür. Fakat olana başka bir biçim vermek, ona bambaşka bir düşünce açısından bakmak, hayal kurmakla olmuyor mu ?

Heykel ve resim sanatçıları için de böyle değil midir ?

Kendi duygu ve düşünceleri açısından biçimlendirerek hayal kurma, ve yepyeni bir duygu yaratma, **ozanlarda** daha açıkseçik görülür.

Aristoteles yıllarca önce konumuza bu yönde eğiliyor. Ve bu kudreti, iki ana nedene bağlıyor : iç - tepki, hoşlanma... (poetika 4 bölüm). Derinliğine düşünürsek başka birşey söylemiş değildir.

Mme de Stael, kişi büyük olarak ne yaratırsa, onu, kaderinin eksikliğinden doğan acıya borçludur (edebiyata dair) diyor; Yani doyurulmadan, çözülmeden içine tıktığı, içine bastırıldığı duygulardan. Yaratılan şey bu duygulara çevresince benimsenen bir biçim vererek sunmaktan başka birşey değildir.

İşte türlü **edebiyat akımları** bu düşünce sisteminin dışında olduğu için kısa ömürlü olmuştur. Okunmamaktan yakınan yazarların eksikliği buradan geliyor. Toplumu, çevresini hiçe sayarak, hayallerine bir biçim vermeden ortaya koymuş olmalarından. Günümüzde birçok yazarlar, yeni birşey yaratmak hevesiyle, yıpranıyorlar. Hayallerini gerçeklerin tüm dışına yöneliyorlar. Ve gerçeklerle tüm ilişkisini kaybetmiş havale kurulan yapıtlar ise, olsa olsa parlayıp sönen bir moda olmaktan ileri gidemiyor.

İşte halktan yana olmak veya olmamak deyimi de bunda gizlidir.

Desen : Aytac Kardeşler

EVLİLİĞE ÖVGÜ

ATAÇ'a

Ne de güzel oturmuşlar yanyana

Salkım - saçak

Tel - duvak

Gönülleri tanrısal bir sevinçle aydınlık

Yüzleri de,

Nikâhları kıyılacak..

Arkasından düğün, dernek, balayı

Sev sevebildiğince

Deli gönül hesaba gelir mi hiç

Ne gündüz bilir, ne gece

Yaş ilerler çocuk, çocuk üstüne

Derken, saç - sakal ажары

Bakkal borcu

Giyim harcı

Eccacı

Buna can mı dayanır!

— 1953 —

Mehmet SALİHOĞLU

Not : Bu şiir, ATAC'LA GELEN'in "Anılar" bölümünden alınmıştır. M. Salihoğlu bunu Ataç sağken yazmış ve Ataç'ın şiiri çok sevmesi üzerine O'na "ithaf" etmişti.

ATAÇ'LA GELEN

Ünlü eleştirmeci, Atatürkçü edebiyat ustası **Nurullah ATAC'** ilk defa bütün yönleri ve özellikleriyle inceleyen, değerlendiren ve tanıtan bu eser, Türk Dil dergisi yazı kurulu ve Halkevleri Genel Merkez Yönetim kurulu üyesi **Mehmet SALİHOĞLU'nun** yıllarca emek vererek yazdığı bir eleştiri ve inceleme kitabıdır. M. Salihoğlu, 1955'de Türk Dil Kurumu deneme ödülünü kazanan yazar ve ozanlardandır. Salihoğlu'nun edebiyat dünyasında yankıları devam eden bu kitabını okuyanlar, onu bir romandan daha sürükleyici bulduklarını söylemektedirler. Eser, 16 bölümü kapsamaktadır.

Mükemmel bir kapak ve baskı, Ataç'ın el yazısı, fotoğrafları, ilk yazısı ile gençlik şiirleri ve en son yazısı da, kitaba renk ve özellik vermektedir. Türk Dil Kurumu Genel Yazmanı **Ömer Asım Aksoy'un** bir önsözünün de yer aldığı bu eser, bütün edebiyat öğretmenlerinin, aydınların ve öğrencilerin mutlaka uğramaları gereken bir ATAC şölenidir.

340 sayfa, 15 TL, dir. Kitapçılarda bulunmadığınızda, aşağıdaki adreslerden ödemeli olarak edinebilirsiniz:

Mehmet Salihoğlu; Billur Sok. 21/8 Kavaklıdere - ANK.

Mehmet Salihoğlu; Halkevleri Genel Merkezi - Ankara

Başlarken

M. Ağâh ÖNEN

Yola çıktığım gün yazmayı söz verdiğim GÜNEY'e şöyle dişe dokunur, değerli okurlarının da ilginç bulacağı birşeyler gönderebilmek için gözlemlerimi bir yere not etmeğe karar vermişim. Bu notların çoğu düzenlice tutulmadığı gibi okurun, karşısına çıkacak nitelikte de değillerdi. Yeri geldikçe, notlardan da yararlanarak bu yeni yazı serisini sunmaya çalışacağım.

1969 şubatının son günü Haydarpaşa'dan kalkan Toros Ekspresinin penceresinden birkaç yakınım arasında eski dostum Özbi- len'i de selâmlarken Bağdat, benim için başlamış oluyordu. İşte bu yazı serisini, o ayrılık sabahının değerli anısına en içten bir karşılık sayıyorum.

Çocukluk ve gençliğimde tren istasyon- larından geçerken vagonların göğsünden okuduğum bu ünlü ve eski kente, yıllarca sonra bir yolcu olarak yine o eski Toros Ekspresi ile yurt dışına gideceğimi aklımın kıyısından bile geçirmemişim. İşte bir za- manlar imrenerek baktığım, tren yolculuk- larım sırasında halı serili koridorlarından çekinerek geçtiğim yataklı vagonun pen- ceresinde, bundan yirmi üç yıl önce yaptı- ğım yolculuklardan birini düşündüm. Kars'- tan Ankara'ya üçüncü mevkide dokuz kişi birbirimize sokularak askere gittiğimiz yol

arkadaşlarımı hatırladım. Artık yataklının kuştüyü yastığında geçmişle geleceğin cirit attığı bir düşünce harmanını savura savura yolu tüketmeye çalışıyorum.

İkinci Dünya Savaşı sonrasının koşulla- rıyla büyük sarsıntı geçiren dünya demir- yolculuğunun bizde yirmi beş yıldır bir mi- limetre bile geri gitmemiş olduğuna şaş- mamak gerekiyor. Evet, ne geri ve fakat ne de ileri... Bizim demiryolları yönetimi- nin, bu uluslararası eksprese bu derece ka- yıtsız kalışının nedenini ancak trenimiz Su- riye sınırından geçip Halep'e ilerlerken far- kettim. Suriye ve daha sonra Irak'taki ba- şıboşluk ve boşvericilik düzenini gördük- ten sonra bizimkileri kutlamak bile gere- kiyor. Bundan yirmi üç yıl önce, dekovil'de sallanarak giden köhne katarcıkta, bir vagonun inip ötekine yürümekle koşmak arası bir hızla binip geçtiğimi hatırladım. Toros Ekspresinin bunca yıl sonra bu dü- zeye neden gerilediğini şimdi daha iyi an- lamıştım. Uluslararası demiryolu konfe- ranslarında bol bol nutuk atan, aldıkları yollukları lüks otellerde ve eğlence yer- lerinde tüketenlerin, ülke ve ulus ayrımı gözetmeksizin tümüne seslenmek gereki- yor: Sayın Baylar, önce insan denen yara- tığa, sonra mesleğinize zerrece saygınız varsa Toros Ekspresini ya hizmetten kal- dırın, ya da bu saygıya değer bir biçimde işletin. Deve kervanı örneği bir uluslararası katar dünyanın başka neresinde vardır, dersiniz ?

Ama kimileri derler ki Suriye işletmecileri, Toros Ekspresini öldürmek için süreklili bir çaba gösterirler de en olmuştuk den- denler yaratıp saatlarca geciktirirler. I- rak'taki öykü acı - gülünç, Barzani, fırsatını buldu mu bu katarı saldıracak derecede azabilir. Nereden, Ne zaman geçeceği belli olmasın diye treni her seferinde başka baş- ka saatlarda geçirirler de böyle bir tehli- keyi önleyeceklerini sanırlarmış.. Her yol- cudan başka bir masal dinledim. Doğuya gidildikçe tevil, tefsir, şayia, mübalâğa, vehim, korku gibi tüm doğulu hastalıkların sonu gelmez bir salgın gibi sürüp gittiğini görürsünüz. Yine de bu trenle yolculuk e- denlere, daha doğrusu etmek sorunda ka- lacaklara bir öğüt:

Suriye'ye selâm, Karkamış'ta sekiz saat beklemeye devam. Hele hele Irak'ta Bar- zani'ye selâm, Telköçek'te, Musul'da Alla- hın bileceği kadar beklemeye devam..

Tren gecikmeleri üzerine pek çok fıkrâ dinlemişsinizdir. Bir kez Toros Ekspresi ile Suriye'den geçip Bağdat'a gidiniz. Dört günde yüzlerce fıkraya konu olacak acayip- liklerle karşılaşmanız işten bile değildir. Trende pijama da değil gecelik entarileri ile dolayan doğulu yolculardan tutun da, yıllardır bu tükenmez beklemelemin bıkın- lığını kumar partileri ile gideren yataklı personeline, daha Nuseybin'e bile varma- dan trende gümrükçülerin ve sınır polisleri- nin gözleri önünde döviz bozan seyyar sar- raflara kadar önlenmesinin çaresizliğiyle alabildiğine pislikten geçilmez haldeki, he- lâlaları ile bu uluslararası katarın bir ben- zeri ola ki orta ya da uzak - doğuda vardır. Sözümüz Japonlardan dışarıdır, sakın duymasınlar.

Hem denebilir ki bunca yakınmanın ne gereği var. Ülkeden ülkeye cirit atan tür- bojet, süperjet uçaklar çağında Toros Eks- presi ile yolculuk etmeyiverin efendim. (!)

Tam on dokuz saatlik bir gecikmeyle, Bağdat garına bir gece yarısı inebildik..

BUGULANAN DÜŞLER

Istedin diye geldim
Uzaklardan
Elerimle getirdim sevilerimi

İslahğımı duydum yaşamın
Kırık çizgilerinde.
O düşsel özlemlerim bitmiyordu bir türlü
Bitmiyordu yalnızlığım.

Sana geldim
İşte.
İşildak noktalardan
Ardınca sürüklendim
Bir bozulan büyüün.
Ellerimi de getirdim
Bak
Hem de istediğince iri
İsteddiğince sıcak

Ama
Düş kırıklığına dönüştü ezgilerim
Habersizce bitmemeliydi herşey
Bitmemeliydi gözlerin yeşili umutlarım
Bir buzkıran geçmeliydi
O buzlaşan duyularından

Ya da
Erimeliydin ellerim ateşinde
Görmeliydi
O acmasız gözlerin beni
Ya da çekilip gitmeliydin tezinden

Oysa
İstedin diye geldim uzaklardan
İstedin diye sevdim
Ellerimle getirdim sevilerimi

Ne bilirdim
Üstümüze otağ kuracağımı mutsuzluğun
Nerden bilirdim
Yenileceğimi.

Ünal YÜREKLİ

YOSMA'YA

Birazdan güneş batacak
Ve ben,
Mutsuzluğu güneşe götüreceğim.
Yağmur yağacak birazdan
Yalnızlığı sulara vereceğim
Sokaklar boyu aksın.

Niyagara'da bir yosma
intihar etmiş.
İçinden gelmiyorsa yaşamak
iyi etmiş.
Günah mı?
Yok canım
Tanımışsa insanları
iyi etmiş.

Sevda ha?
Budala olma.
Öyle kolay değil,
Öyle yakın değil,
Ashında zamanı değil..

Sustum işte!
İçinden gelmiyordu yaşamak
İnanımdı.
Yosma iyi etmiş...

Meral KIZILTAN

B A K I Ş

Öyle bir çiçekledir benim
sana duran yüzüm
diriltmeye gizlerimi
o yoğun dokusunda
ki öfkesinden korkusundan
usul usul gider gelir
ve hiçliğime bölünür
ışıldayan elleri

ki biriken bir güzün
ağaçlara doğrudur sesi
ve sıyrılan
ve kopuşan ezgisi
şürlere doğrudur..

Sinâ AKYOL

B EK L E Y İ Ş

Hani o yavuklum - günola - elbet koşup gelecek
Bağrına basacak beni
Tüm ürkülerimi sezip ve nice değiştirdimi
Karanlıkta sıyrılıp da aylık bir geceye savrulurcasına
İlle geliverecek bir arabacıktan inip
Sıçrayacak o bassan çöker eşiği
Bir solukta tırmanacak merdivenleri
Yalazlı bir sevi sunacak getirip
İşte odur mutluluğa ilk adım
Çürük-çarık merdivenleri evet bir solukta çıkıp
Kapıyı tıklamadan dalacak odama
Okşantılarına koyvereceğim başcağzımı
Ve de atı-atıverirken ortahğa donunu gömleğini
Maviş bir küme kayacak üstünden sanki.

Evgeni YEVTUÇENKO

Türkçeleştiren : Nur TÜRETKEN

Metal Gravür

Sevset Alispahl

NİSAN YAĞMURU

Enver TUNCALP

GÜNEY DERGİSİ sahibi sayın Atif Öz-bilen, armağan olarak bana, sayın Dr. Celâl ARABACIOĞLU'nun NİSAN YAĞMURU adlı şiir kitabını göndermiş. Sayın doktoru yazılarından tanırım, NİSAN YAĞMURU adlı şiir kitabı ilk eseri olacak. (*) Bu ilk eserde görülen üstün nitelik, şiiriyet insanın ruhuna haz veriyor.

Dr. Celâl Arabacıoğlu 1931 yılında Adana'nın Ceyhan ilçesinde doğmuş. Adana Lisesinde okumuş, Tıbbiye'yi bitirmiş. Halen Adana Tabipler Odası başkanı ve Sosyal Sigortalar Kurumu hastahanesinde görevli, evli ve üç çocuk babası bir Türk evladı...

Arabacıoğlu'nun NİSAN YAĞMURU adlı şiir kitabı güzel bir kapakla süslenmiş. Baskısı mükemmel, 80 sayfeden ibaret, fiyatı da 5 liradır. Güney Dergisi yayınlamaktadır.

Şair Celâl Arabacıoğlu bölümler halinde sunmuş eserini: Seviden Yana, Hüzünden Yana, Ölçülü Şiirler, Taşlamalar, Düşünürler'den...

Şair Arabacıoğlu bilgili, kültürlü, gör-gülü bir insan. Bundan dolayı şiirin ana unsurları olan His, Fikir, Hayal dozlarını muayyen karışımlar halinde bulursunuz şiirlerinde. Böyle bir eseri okumak, incelemek ve eleştirmek insana haz veriyor... Atatürk, Aristo ve Gazali dahil olmak üzere 10 ünlü düşünürden fikirler sunmuş.. Serbest nazmı kullandığı gibi, ölçülü şiirler de yazmış, nazım şekillerinden bir çoğunu denemiş; Mani, Koşma, Semai, Türkü, Destan ve Taşlama türlerini işlemiş, Hatta Sone ve Terza-rima gibi yabancı ve çok şairin bilmediği nazım şekillerini bile kullanmış.

Şair Celâl Arabacıoğlu'nun dili pürüzsüz,

uslubu akıcı, yeni ve düzme kelimelere yervermemiş pek, yaşayan halk dilini kullanıyor. Dizileri kırık değil, manalı ve lirik bir şiir yapısı var. Kafiye'yi de atmamış. Bütün şiirleri zevkle okunuyor. Memleketçi, insancıl ve yapıcı duygu ve fikirleri var. (LARA) adlı şiirinin son bölümünde şöyle diyor :

Usandım bu dünyadan
Sensiz yaşamaktan
Usandım artık
Bana
Başka bir dünya yarat Lara
Uzat bana gün ışığı kokulu ellerini
Sakla beni avuçlarında
Beni avuçlarında yaşat LARA.

(SEN YOK MUSUN) adlı şiirinde şöyle diyor :

Bazan
Öldüğümü düşünür de
Sevinirim bir bakıma,
Tüm acularım bitecek derken,
Sen gelirsün aklıma...

Bu güzel his, fikir ve düşünceler karşısında hayranlık duyuyor insan. Fakat şair, bazan; işporta malı olmuş benzetişlere ve "edebiyat" ile bağdaşamayacak terimlere yer vermiş şiirlerinde. Hatta his ve fikirde bazan aşırı kaçtığı da görülüyor. Örneğin :

Hayalinle avunuyorum.
Ve çok zaman,
Seni "yaradan"
Beni de, "kul" sanıyorum.

Fakat bunu efkârli zamanlarında yapıyor ve kısa zamanda kendisini toparlayarak "YARADAN'a "Bana doğru yolu göster" diyerek aslına dönüyor.

Şair Celâl Arabacıoğlu'nun güzel deyişleri, güzel buluşları, güzel benzetişleri, ahenkli, manalı dizileri var. Bilgi veriyor, haz veriyor, his veriyor, heyecan veriyor bize ve düşündürüyor. Başarılı bir şair. Kabiliyetli ve ilerisi mutlu bir ozan. Kendisini takdir ve tebrik ederim. Bu şiir kitabını bütün edebiyatçılara ve sanatseverlere tavsiye ederim.

(*) Nisan Yağmuru, Arabacıoğlu'nun ikinci kitabıdır. (A. Ö.)

İŞÇİ TİYATROSUNA DOĞRU : 3

İŞÇİLERİMİZ KENDİLERİNE GÜVENMELİDİRLER

Ömer NIDA

Çok güçlü bir sanatçı topluluğu olarak sahneye çıkmak elbette iyi şeydir. Ama bugüne dek hangi profesyonel topluluk böylesine bir yetenek gösterebilmiştir. Kaldı ki İşçi Tiyatrolarımız belirli bir anlayışa ulaşmış, aristokrat seyircilere beğenilmek için çaba göstermeyecek kendi öz kaynaklarından gelen insanlara, yani halka dönük bir eylem içinde bulunacaktır. Oyunların seçilişinde de bu niteliklerin göz önünde tutulacağı hesaba katılırsa İşçi oyuncuların kendilerine güvenmeleri için hiçbir neden kalmamaktadır.

Uzun süren savaş boyunca en korkunç olanaksızlıklar içinde Kuzey Vietnamlı gençler Tiyatronun toplum için ne denli önem taşıdığını bildiklerinden savaş arası duraklamalardan yararlanarak ter içinde cephe ve cephe gerisinde Tiyatro eylemlerini sürdürmüşlerdir. İşte bu

anlayış bu güç, emperyalizmi her seferinde dize getirmiştir.

Türkiye'de devrimciler artık hayale yer vermemelidirler. Ulusumuzun her alandaki kurtuluşu halkın uyanıklık derecesine bağlı olduğu bir gerçektir. Köyde ve kentte ne kadar cami varsa okadar tiyatro. İşte parola budur. Bir ilçede ayda bir kez 15 - 20 kişiye ilmi konferans vermekle hiçbirşey halledilemez. Ve edilememiştir. Böylesine bir çaba yıllarca bildik kişilerin bir araya gelmesinden başka birşeye yaramamıştır. İşçi Tiyatrolarımız önce kolay yapıtlarla işe başlamalı, giderek oyuncuların gücü oranında yapıtlara yer vermelidir. Seyrettiğimiz ve daha önceki bir yazımızda sözünü ettiğimiz "Devrim için hareket Tiyatrosu" oyuncularını bu işin üstesinden fazlasıyla gelmişlerdir.

İşçilerimizin göz yaşartıcı başarılarını şimdiden görür gibi oluyorum.

İki yabancı gibi...

O kentte doğdular

Çocuklukları, gençlikleri gibi,

Sevindiler, üzüldüler

Bazan da ağıladılar, güldüler

O kentte otgunlaştılar

Hep iki yabancı gibi...

İki yabancı gibi...

O kentte düşündüler,

Bazan ayrı, bazan aynı

Özlemine duyduklar birbirlerinin

Ve düşlerinde gördüler

Çok kez yine birbirlerini

Hep iki yabancı gibi...

O kentte rastladılar,

Birgün birbirlerine

Göze, dile gelmesin diye...

Bazan ayrı, bazan aynı

Yerlerinde buluştular gizlice...

Sevdiler birbirlerini,

Hep iki yabancı gibi...

Orada yaşadılar aşkı,

O kentte mutlu oldular

Sourra iki yabancı gibi

Orada göze geldiler gine,

Dile düştü orada sevgileri...

Şimdi o kentte yaşıyorlar gine,

Ama.. İki yabancı gibi...

ÖYKÜ

HASTALAR

8. sayfadan

kıp gelmiş, gece uyku tutmayıp, zeytinyağlı dolma tencerisini, vakit öldürmek üzere tavlasını koltuğuna kıstırmış meraklılarla dolmuştu. Kolay değil; birinci dönem Galatasaray - Fenerbahçe maçıydı bu. Maçın bitiminde, aşağı yukarı, lig lideri belli olacaktı. Hafta ortasından beri gazeteler dök-türmüşler, iki "güzide" klübün başkanları ile antrenörleri demeçler vermişler, oyuncular kamplara girmişler, kamplardan çıkmışlar, Eyüp Sultan'a gitmişler, kurban kesmişlerdi. Siyasal sabah gazetelerinin spor sayfalarında her iki klübün renkleri yer almış, ünlü oyuncular çerçeve içine alınarak gösterilmişti; kiminde topa kafa vururken, kiminde gol atarken. Altlarında bir soru; "Bakalım bu maçta ne yapacak?" Direklere bayraklar çekilmişti. Ses büyül-

STÜDYO MORAL PRODÜKSİYON adıyla ve en güçlü kadrosuna büyük aranjör, müzik öğretmeni, üstad **TACETTİN ORTURAY**'ı da dahil ederek, **GRUP SENYO ORKESTRASI**'nı kurmuş; Hafif Batı Müziği alanında gerçekten en kaliteli müzik ve güfteler hazırlayarak ,halkımıza özlü sanatı verebilmek amacıyla faaliyete geçmiştir. Ayrıca; Sinema ve Operet Müziği... Kısmen, **COŞKUN PLÂK** fabrikasının kurucusu, sanatsever insan Hilmi **COŞKUN**'un da iştiraki ile en değerli plâkların imâline başlamıştır.

Behiç Duygulu

GÜNEŞ ve GÖLGE

Hikâyeler

Bu ay içinde

Yeditepe Yayınları arasında

ÇIKIYOR

EFLÂTUN YILLIĞI için şiir ve hikâyelerinizi (vesikalık fotoğraf ve 10 TL. ile birlikte) "Eflâtun Dergisi" P. K. 36 Fındıklı/Istanbul adresine gönderebilirsiniz.

GÜNEY YAYINLARI :

- 1 — Hüzün Çıkmazı — Piyale Gönültaş
Şiirler — 4 TL.
2 — Nisan Yağmuru — Celâl Arabacıoğlu
Şiirler — 5 TL.

tücüler ver yansın ediyor, Münir Nureddin' in plâkları kaldırılıp Celâl İnce'nin tango-ları konuyordu.

Tramvaydan atlar atlamaz "Kapalı Tribün" gişesine seğirtirlerken, Tahsin Zeren, Hüseyin Mutlu'ya sordu :

"Hele ki, yer bulur muzuz dersin?"

Hüseyin Mutlu daha çok hızlandı:

"Buluruz inşallah.."

Tahsin Zeren'in koynunda, güven kaynağı sustalı bıçaktan başka, bir kaynana zırlıtısı. Hüseyin Mutlu'da, ipek üstüne sırma işlemeli Fenerbahçe bayrağı. Uzun kuyrukta sıra geldi, biletler alındı. Sonra merdivenlere saldırdılar, Aşağısı ağız ağzına silmece tamamdı.

"Yukarı çıkalım!" dedi Hüseyin Mutlu.

Tahsin Zeren, yukarısının da aşağıdan kalır yanı olmadığını görüp :

"Şurada, ayakta seyrederez.." demişti,

"Olur mu ulan? Daha 5 saat var başlmasına.."

Bunun üzerine yukarıya fırlamışlar, bir kahn taş direk dibinde iki karışık yer bulup sığınmışlardı. Hüseyin Mutlu, Fener armalı kâğıt kasket giymiş gazeteci çocuktan gazete aldı, altlarına serdi. Oturdular. Tahsin Zeren, sağına soluna bakındıktan sonra, yeni uyanmış bir ilgi sonucu, arkadaşını hem dizi, hem dirseği ile dürteledi. Birkaç sıra ileride oturan, yanındaki kır saçlı adamla konuşan sarışını göstermiş oluyordu.

Adam iyice yaşlı, kırsa pek genç.

Hüseyin Mutlu :

"Armudun iyisini.." diye başlayıp, "Babası falan değil ha!" dedi. "Yanlış belleme. Zamangosu. Dün bizim mağazaya gelmişlerdi."

Tahsin Zeren dedi :

"Çüşş.. Hep sizin mağazaya mı gelirler?" Öbürü, kızdan gözünü ayırmaksızın, gönüllü, anlatıyordu :

"Herif üç yüzü bayılıp bir manto kestirdi buna. Cüzdani açınca, tonla para, arkadaş. O kızı "ciğim", kız ona "canım" diyor. Kumaşı keserkene, "İyi günlerde Hanfendiciğim!" dedim. "Mersi," dedi. Koştum açtım kapıyı, "Güle güle, gene buyrun, bekleriz!" dedim. Gülüp pas vermez mi?"

Tahsin Zeren kıpırdandı :

"Çüşş.."

"Çüşş deyip durma ulan. Şimdi görse gene tanır. Gel, yanlarına oturalım da gör!" Orada yer yoktu.

"Sıkıştırırız be!" dedi Hüseyin Mutlu. "Az öteye bayım, deriz."

Tahsin Zeren'in : "Ulan herkese sövdürecek misin?" diye sormasıyla içini çekmiş :

"İyi ya, ben de çıkarken asılıyım, annarın.." demişti.

Sağ avcunu, briyantınli, parlak saçlarının üstünden geçirdi :

"O moruktan mı korkacağım?"

Böylesi durumlarda atılmalı, efeliği, dayılığı hiç bırakmazdı elden.

Tahsin Zeren şaşı :

"Madem öyle, tonla parası var, kıızı numarahya neden oturtmuyor? Ben olsam sokmam onu buraya. Ulan, maça kadın getirmem. Boru mu? gözleriyle yesin millet. Hatçe o kadar asıldı, "Sen boyunca gidicisin. Bir kerecik de ben göreyim, kıyamet mi kopar?" dedi, razı olmadım. Hiç bir vakit olmam, arkadaş."

Hüseyin Mutlu başını salladı :

"Senin Hatçe de kıyak mal, helâlum parça yani. Bundan geri kalmaz. Nerde enselemiştin onu?"

Vucudunu bir kaşını saran Tahsin Zeren :

"Gözün mü var yoksa?" diye parladı.

"Gözün olanın gözü çıksın ulan. Eşeklik etme, arkadaş aftosu bizim kızkardeşimiz olur.." derken, Hatice'yi bir kere daha gözünde canlandırdı Hüseyin Mutlu. Birkaç gün önce Sultanhamam'dan geçerken görmüştü. Kapıda durmuş, içeri müşteri çağırıyordu kendisi. Hiç oralı olmamıştı ya, kız konuşup sokulmuş, midesini bulandırmıştı. Hem de öyle; niçin dursun konuşsun? Kız dediğin başı önünde, geçer gider. Bir gece, bir gazinoda, üçü birlik, pek az oturdular. İçinden : "Yuf olsun.." diye geçirdi, "o kız buna boynuz taktırmazsa.."

Aralarındaki konu değişti. Takımlar gözden geçirildi :

"Lefter'i oynatmazlarsa, sağlama yeniliriz size."

"Oynamayacak mıymış?"

"Öyle bir tevatür var."

"Hiç olur mu ulan? Sizde Lefter, bizde Metin. Gözünü sevdiğim Metin! Sağ, sol, kafa.. Bunlar takımın bel kemiği, oğlum."

Sonra, Gazhane'ye yakın bir yerden bir güvercin havalandı. Ayaklarına, sarı - lâcivert upuzun bir kordele bağlamıştı. Stadın üstünden, şaşkınca, denize doğru uçarken bir alkıştı koptu. Ötede ise, Galatasaraylıların getirdikleri kovalar havalanmıştı.

Dineldiler hemen, Birbirlerine yan yan bakıp, sessizce gülümsediler. Tahsin Zeren, cebindeki kaynana zırlıtısını, Hüseyin Mutlu, birazdan açacağı bayrağı yoklayıp okşadı.

Saatler bu minval üzere geçiyordu. Plâklar konu kalktı. Stad doldukça, zaman yaklaştıkça yerlerinde duramaz, oturamaz oldular. Maç başlayacağına yakın plak sesi kesildi. Birisi, "Şimdi başlayacak olan Fenerbahçe - Galatasaray maçında takımların kadrolarını veriyoruz!" deyip, saymağa başladı. Adlar okunurken Stadda çı çıkmıyor, takımların okunuşu bittiği an taraftarların bağırışları, alkışları, kaynana zırlıtılarının gürültüleri gökyüzünü tutuyordu. Kapalı

tribünün sol yanındakiler, "Galsaray Galsaray - Cim bom bom!" diye tutturmuştu. Sağındakiler ise, hep bir ağızdan: "Ya ya ya, şa şa şa - Fenerbahçe Fenerbahçe, çok yaşa!"larla ortalığı inletmekteydiler.

Saatın dolmasını beklerken cigaraların birini yakıp birini söndürmüşlerdi. Satıcıdan iki paket "Klüp" almıştı Hüseyin Mutlu ve birini arkadaşına uzatırken demişti ki:

"Tramvay paralarını, gazete paralarını da biz yükledik, unutma!"

Oyuncular aşağı kapıdan çıkıp alanda boy gösterdiler. Hopluyor, sıçırıyorlar, ısınma hareketleriyle alkış topluyorlardı. Hakemler ortaya doğru yürüdüler, Eller sıkıştı. Para atıldı, düdüğü öttü, maç başladı. Çok geçmemiş, hiç umulmadık bir sırada, Galatasaray bir gol atmıştı, Stadin solu yıkıldı yıkılıyor.

Tahsin Zeren ayaklanmış, elindeki kaynana zırlıtısını olanca aşkıyla çevirmeğe koyulmuştu. Hüseyin Mutlu, çeneler kenetli, üstüste yutkunmaktaydı. Afallamış gibiydi. Top ortaya geldiğinde, Tahsin Zeren yerine oturmak istedi. Öbürü :

"Ne havalanıyorsun uğursuz?" diye çıkıştı. "Bu golü siz kendiniz de beklemiyordunuz. Haybeye gol. Şans işte.. Şey şans!"

Tahsin Zeren :
"Ağzını topla ulan!" dedi.

"Toplamasam n'olur uğursuz oğlu uğursuz?" Tepesi kötü atmıştı. Burnundan soluyordu. "Çok denedim ben bunu; senle geldik mi Fener yenilir. Düz taban mısın nesin, inek?"

Tahsin Zeren'de renk attı, burun büsbütün inceldi, sarı dişler ısırcı biçimde ortaya çıktı. Baştan aşağı titriyordu.

"Bak!" dedi, "Karışmam sonra, beni günahe sokma. Bunca arkadaşlığı çiğner geçirim sonra. Daha ileri gideyim deme!"

Hüseyin Mutlu'ya göre, onun bir sıkımlık canı vardı.

"Gidersem n'olurmuş inek?"

Kimse onlara bakmıyordu. Bütün gözler Staddaydı. Tahsin Zeren, "Anamın.." dedi. Diyemeden, Hüseyin Mutlu'nun okkalı yumruğunu kâğıt gibi ince burnunun üstünde bulmuştu. Bulur bulmaz, beyninde şimşekler çakıp, koynuna el attı .

Bütün sesler kesilmişti. Yerini, sürekli bir çnlama dolduruyordu. Birbirine geçik kalabalığın başları sağa sola yalpalanmaktaydı. Hüseyin Mutlu yirmi birine basmıştı. Askere gidecekti. İçkiyi sever, kadınlara azıcık tepeden, yüksekten, kendini beğenmiş birinin küçümseyici gözleriyle bakardı. O böyle bakar, baktıkça kadınlar daha çok sokulur, gelirlerdi. Patron da işin farkındaydı. Mağazada kaş göz işaretlerine girişmesi, lâkırdıyı uzatması, büyük anlayış görürdü. Ama gün ışığı azalıyor, hava hızla kararıyordu. Parmaklarını karnına değdirdiğinde, parmaklarına kan bulaştı. Ağzı seğirmeler, kasılmalar geçirdikten sonra, dudakları titremeye başladı. Bakışlarındaki derin şaşkınlık yumuşuyor, bir boşalma, anlamsızlık başgösteriyordu. Onu, oyunculara özgü sedyeye uzattılar. Sağa döndürdü başını. Daha doğrusu, baş sağa doğru yıkıldı. Alabildiğine açılmış, ancak görme alanı adamaklı daralmış gözlerinin içine, en son, ayağına sarı lâcivert şeritler takılı şaşkın bir güvercin girdi.

Güvercin, ilk golün yarattığı sessizlikten yararlanıp, numaralı'nın çatı kıyısına kondu.

BİLMEDİKLERİMİZİN BİLDİKLERİ

SORU : Bizden ve öbür ülkelerden en beğendiğiniz ressamlar ?

Mustafa TINAZ — Börekçi — : Ressam.. ressam.. Çallı İbrahim diyebilir miyim ?

Naci ÖZSOY — Gezici çiçek satıcısı — : Resim gınahtır. Nermin İŞIKCAN — Öğrenci — : Ben de resim yapıyorum. Hasan Kaptan gibi olabilmeyi çok isterdim. Zeki KIRALIOĞLU — Camcı — : Abi, ben cam üstüne deniz-kızı falan da boyar, yakıştırırım. Ama ressamlık dendi miydi, yokum! Gülseren SAVAŞIR — Kasiyer — : Picasco, Matisse. Bizden de Bedri Rahmi'yle.. şimdi hatırlıyamıyacağım.

Cahit GÜLERSON — Garson — : Yavuz zırlıtısının bir resmi asılıdır evde; kim yapmış hatırlamıyorum; bir onu, bir de bizim berber Kâzım'daki "pınardan su içen kız"ı çok beğenirim.. Savaş GÜNERİ — Reklamcı — : Mesleğim icabı çok dolaştığımdan, epey sergilere de şöyle bir uğradığımı oluyor. Ama hâfizam zayıf; kiminki en güzeldi aklımda tutamıyorum ki... Nur ESER — Öğrenci — : Figürsüz resme karşıyım. Ama

yine de beğeniyorum Klee'yi, Miro'yu, bizden de Nuri İyem'i. Hidayet SAĞLAM — Lâhmacuncu — : Şu arabada gördüğün resimler var ya, bir benzerini yapabilenin alını karışlarıml! Hasan SABANCIOĞLU — İşçi — : Nerden bileyim ? Hoşgör. Lâle İÇİNGÖR — Ev kızı — : Bizde müze az; sergileri de izlemek zor iş. Ama, bildiğimce şu adları sayabilirim : Klâsikler.. ve de Bedri Rahmi Eyüboğlu, tiyatro dekorları yapan biri vardı, o; Picasso, Mona Liza'yı yapan, ve.. gerisini şimdi hatırlıyamıyacağım. Ziya SAVAŞ — Mobilyacı — : Tek tek sayayım müsaadenizle; Fransızlar, İngilizler, İspanyollar, Amerikalılar.. Eh, bizimkiler de onlardan aşağı kalmaz tabii! Ertuğrul ÖZBULUCU — Teknik essam — : Batı'dan Bonnard; bizdense İbrahim Çallı, Hâmit Görele, Şefik Bursalı, Nuri İyem, Haşmet Akal, Feyhaman bey, Ferruh Başağa, Cevat Dereli, Sabri Berkel, Niğâr hanım, Fikret Muallâ, Zeki Faik, Fethi Karakaş, Aliye Berger, Orhan Peker, Avni Lifij, Cemal Tollu, Füreya, ablası Fahrünnisa hanım, Utku Varlık, heykeltıraş Zühtü Müridoğlu, Turgut Atalay, vs.

ANKARA'dan :

Sanat Olayları

Oğuz TÜMBAS

ORHAN VELİ OCAKBAŞI'NDA

Sanatseverler Derneği mevsimin ilk Ocak-başı sohbetini ölümünün 19. yılı dolayısıyla büyük ozan **Orhan Veli'nin** anısına ayırdı.

16 Kasım pazar gecesi Dernek lokalinde yapılan bu sohbetin açış konuşmasını, Ankaralı ozanlardan M. Sunullah Arsoy yaptı. Orhan Veli'nin kişiliği üzerinde kısaca konuştu. Ve gecenin en uzun bölümü Kerim Afşar'a ayrıldı. Tiyatro sanatçısı Kerim Afşar o gece etkili sesiyle Orhan Veli'nin şiirlerinden çokça örnekler sundu. Ayrıca Nevzat Yalçın, Orhan Veli'den bir öykü, Ayhan Sarısmailoğlu Orhan Veli üzerine yazılmış yazılardan örnekler sundular.

Sanatseverler Derneği kalabalıktı o gece. Kimi de ayakta izledi geceyi. Küçük sayıda bir topluluğu içine alan bu basık ve romantik(!) salonda, bu geceyi, çoğunluğu yüksek tabakadan sanatseverler (!) sosyetenin kişiler izliyordu. Öyle ya, böyle güzel ve yüksek havah (!) bir yerde başkalarını aramak boşuna olurdu herhalde.

BÜYÜK ANKARA TIYATROSU AÇILDI

Ankara'da bu kez güçlü bir oyuncunun öncülüğü ile yeni bir tiyatro daha kuruldu : **Büyük Ankara Tiyatrosu**. Bu tiyatronun kurucusu da hepimizin yakından tanıdığı **Yıldırım Önal**.

Devlet Tiyatrosundan ayrılan Önal, bir grup sanatçıyı toplamış başına : Ülkü Ülkümen, Tomris Atıcı, Fatoş Sayın, Neşe Yulaç, Tuncay Erenay, Teoman Özer, Kenan Işık, Bülent Atakır, Erkan Akın... Ve

başlamışlar çalışmalarına. İlk oyunları da FOTO FİNİŞ. Yıldırım Önal bu oyunun Ankaralıları tarafından çok tutulduğu için sahneye tekrar konulmasında yarar görmüş.

Büyük Ankara Tiyatrosu geçen ayın yirmi birinde Türkocağı salonunda perdelerini açtı. Başarılı olmasını diliyoruz .

KRAL UŞUMESİ ELEŞTİRİLDİ

Bundan bir süre önce sahneye konulan Sabahattin Kudret Aksal'ın KRAL UŞUMESİ adlı oyunun eleştirisi geçen ayın 17'sinde Sanatseverler Derneğinde yapıldı. Bu eleştiriye Özdemir Nutku, Ömer Atilla Sav, Sevinç Sokollu, Raik Almaçık katıldı ve Rüksan Günaysu yönetti.

Eleştiriciler, bu oyunun kısır kalışı, hatıta oyun gücünün hiç olmayışı, olumsuz bir etki bıraktığı konusunda birleştiler.

TÜRK - İŞ'DE GALATALI'LARIN SERGİSİ

İstanbul'lu iki sanatçı karı - koca Ruzin ve Atilla Galatalı'lar 17 Kasım Pazartesi günü Ankara Türk - İş Galerisi'nde bir seramik sergisi açtılar. Galerinin iki salonu da bu güçlü sanatçıların ilginç yapıtlarıyla çevrilmişti.

Serginin kokteyli oldukça kalabalıktı ve içdenlik doluydu. Salonu dolduran sanatçılar ve sanatseverler, yapıtların güzelliğini ve güçlülüğünü söylemekten kendilerini alamıyorlardı.

Sanatçıların yapıtları üzerinde GÜNEY'in geçen sayısında oldukça sözedildi. Ben ayrıca bir şey katmayı yararlı bulmuyorum.

Tek sözcükle tüm bu yapıtların büyük bir çalışma ve çaba ürünü oldukları ilk bakışta göze çarpıyor.

Ak akçe
AKBANK'ta artar

Güney 31

Zevkinize, rahatınıza, konfora, konukseverliğe, eşsiz manzaraya, itinalı ve temiz servise...
düşkünseniz eğer,

Otel AN—BA'yı

mutlaka tercih edeceksiniz!

AN—BA

Atatürk Cad. 128 - İzmir
Rezervasyon : 39840

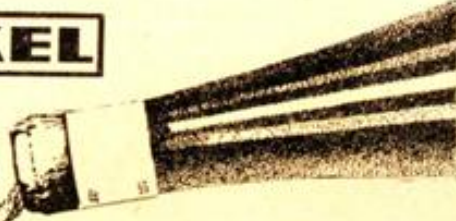
Güney : 33

KURUL KİTABEVİ

(TARIK DURSUN K.)

İstiklâl Cad. Tokatlıyan pasajı : 26

TEKEL

**ŞARAP
SANAYİNDE**

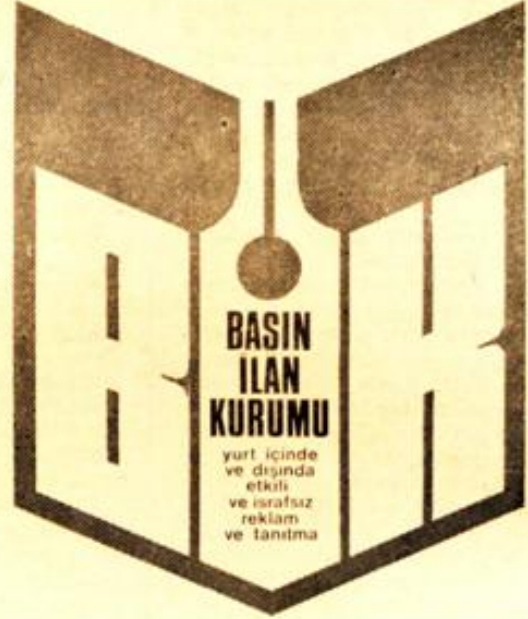
S

ŞÖHRET

buzbağ
trakya
ürgüp
barbaros
narbağ

Güney : 34

Basın

**BASIN
İLAN
KURUMU**

yurt içinde
ve dışında
etkili
ve israfsız
reklam
ve tanıtma

Yayıncı organları hakkında bilgi sağlanır . Eskiz ve program hazırlanır
Objektif tavsiyelerde bulunulur . Tespit edilen programlar titizlikle
yürütülür.

Cağaloğlu Tüneli Cad. no 1 kat 3
Tel: 27 46 03 - 27 46 01 - İstanbul

Basın : 61118

Güney : 32

bütün
tasarruflarınız
için

HER YERDE HER ZAMAN
TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ZİRAAT BANKASI

Güney : 35

— 61922 — A 21609

güney güney güney güney güney güney

Sahibi ve Sorumlu Yönetmeni: ATIF ÖZBİLEN — Yazışma ve Posta Havalesi: Atif Özbilen, P.K. 1353 İstanbul — Akbank Besiktas Şb. Hesap No. 22787 — İdare yeri: İstiklâl Cad. 465/78 Beyoğlu — Basıldığı yer: Halk Matbaası, Tel. 22 19 98 — Abone: yıllık 24, altı aylık 15 TL. Gönderilen yazı ve resimler geri verilmez. "Güney" adı sızdırılmadıkçe aktarma yapılamaz.